
VALJAKKOAJOTUOMARIN KOULUTTAUTUMISOPAS

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma

Visamäki, kevät 2014

Kati Honkanen

VISAMÄKI

Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma

Tekijä	Kati Honkanen	Vuosi 2014
Työn nimi	Valjakkoajotuomarin kouluttautumisopas	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena oli koota olemassa oleva hajanainen koulutusmateriaali ja sen pohjalta tuottaa koulutusopas suomalaisten valjakkoajotuomarien koulutukseen, tuomari tehtävien hoitamiseen sekä jatkokouluttautumiseen; tehdä valjakkotuomarin urapolku ja muistilista tuomari tehtävien hoitamista varten kilpailuissa.

Työssä hyödynnettiin olemassa olevaa Suomen Ratsastajainliiton koulutusmateriaalia (lähinnä muihin ratsastuslajeihin tarkoitettua) sekä kansainvälisen ratsastajainliiton (FEI) kurssirunkoa ja materiaalia. Toimivia valjakkoajon toimihenkilöitä haastateltiin ja tehtiin kysely tulevia koulutustarpeita varten, sekä yleinen tulevaisuuden visiointiin liittyvä kartoituskysely.

Työ on kehittämissuunnitelma ja tarkoitettu kansallisten ja alueellisten valjakkoajotuomareiden kouluttamiseen. Muuhun käyttöön työ soveltuu muuta materiaalia tukemaan. Samaan aikaan Suomen Ratsastajainliitossa on ollut meneillään organisaatiouudistus, kilpailujärjestelmäuudistus sekä koulustoiminnan selkiyttäminen, johon liittyen on tehty urapolku kilpailijoille ja erikseen harrasteratsastajille. Lajikohtainen valjakkoajon urapolku, johon tämäkin opinnäytetyö osaltaan liittyy, on vielä työn alla.

Avainsanat Valjakkoajo, tuomari, valjakkoajotuomari, valjakkoajokilpailu, ratsastuskilpailu, Suomen Ratsastajainliitto, SRL, kansainvälinen ratsastajainliitto, FEI

Sivut 65 s. + liitteet 9 s.

VISAMÄKI

Degree programme in Rural Development

Author

Kati Honkanen

Year 2014

Subject of Master's thesis

Education and Training Guide of carriage judge

ABSTRACT

The aim and purpose of the thesis was to bring together the existing fragmented training materials and on that basis to produce a training guide for Finnish carriage driving judges' training; to make a career path and checklist for judges to enable them to carry out competitions.

In this thesis were utilized the existing educational material Equestrian Federation of Finland (mainly aimed at other equestrian sports to), as well as the material of International Equestrian Federation (FEI), and the body of the course material. Judges on duty were interviewed and a questionnaire was sent for the future training needs, as well as general visions of the future related to a survey questionnaire.

The work is intended for development and aimed at national and regional carriage driving judges training. It is also suitable for general material support. At the same time the Equestrian Federation of Finland is going on organizational reform, the reform of competition system, as well as, training activities clarification, all this has led to separate career path for competitors and amateur riders. Sport-specific carriage driving career path that is also part by the subject of this thesis, is still in the making

Keywords Carriage driving, judge, carriage driving judge, carriage driving competition, riding competition, Equestrian Federation of Finland, SRL, International Equestrian Federation, FEI

Pages 65 p. + appendices 9 p.

SISÄLLYS

1	TYÖN LÄHTÖKOHTA	1
1.1	Tarve kouluttautumisoppaalle	1
1.2	Tavoite.....	2
1.3	Kehittämistehtävät.....	3
1.4	Lyhenteet ja termit	4
1.5	Suomen Ratsastajainliiton toiminta.....	5
2	NYKYTILANNE	7
2.1	Valjakkoajo Suomessa ja muualla.....	7
2.1.1	Kilpailulajit valjakkoajossa	8
2.1.2	Muut ratsastuksen lajit.....	9
2.1.3	Lisenssitoimihenkilöt	10
2.2	Tuomarikoulutus Suomessa ja muualla	14
2.3	Valjakkoajoa koskevat tietolähteet.....	14
3	VALJAKKOAJOTUOMARIN KOULUTTAUTUMISOPAS.....	16
3.1	Tuomarikoulutus	16
3.2	Osaamisalueet.....	17
3.2.1	Valjakkokilpailun kilpailusäännöt.....	18
3.2.2	Kilpailujärjestelmän ja SRL:n toiminnan tunteminen.....	19
3.2.3	Tuomarin ja muiden toimihenkilöiden tehtävät	20
3.2.4	Kilpailukutsun tarkastaminen	20
3.2.5	Ennakkovalmistelut kilpailuun	22
3.2.6	Hevostarkastukset.....	23
3.2.7	Tulokset	24
3.2.8	Vastalauseet ja rangaistukset	25
3.2.9	Palkintojen jako	25
3.2.10	Tehtävät kilpailun päätyttyä	26
3.2.11	Koulukoe	26
3.2.12	Kestävyyskoe.....	27
3.2.13	Tarkkuuskoe	29
3.2.14	Turvallisuus, varautuminen ja toiminta onnettomuustilanteissa	30
3.2.15	Tuomarietiikka	30
3.2.16	Miten vaadittavaan osaamiseen päästään	31
3.2.17	Osaamisen ylläpitäminen.....	32
3.2.18	Lisämateriaalit omaehtoiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen	33
3.3	Kurssilaisen materiaali	34
3.4	Kouluttajan näkökanta.....	35
3.4.1	Kouluttajat	36
3.4.2	Kurssikutsu	36
3.4.3	Ohjelma	36
3.4.4	Alkutehtävä.....	36

3.4.5	Varsinainen koulutusmateriaali	37
3.4.6	Lopputesti	41
3.5	Harjoittelut	41
3.6	Urapolku.....	43
3.6.1	Aluetason valjakkotuomari.....	44
3.6.2	Kansallisen tason B-tuomari.....	45
3.6.3	Kansallisen tason A-tuomari	45
3.6.4	Kansainvälinen tuomari.....	45
3.7	Muu kouluttautuminen	46
4	KEHITTÄMISTYÖN SUORITTAMINEN.....	51
4.1	Aineisto ja menetelmät.....	51
4.2	Teoreettinen perusta	51
4.3	Kyselyt ja haastattelut	52
4.3.1	Haastattelu valjakkoajon tulevaisuudesta.....	52
4.3.2	Toimihenkilökysely.....	53
4.4	Kehittämisryhmä	56
4.5	Materiaalin kehittämisvaiheet	59
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMENPITEET	61
5.1	Tuomaritoiminnan tulevaisuus.....	61
5.2	Lajin tulevaisuus	62
	LÄHTEET	65

Liite 1	Kurssikutsu
Liite 2	Valjakkoajon aluetuomari
Liite 3	Valjakkoajon kansallinen B-tuomari
Liite 4	Valjakkoajon kansallinen A-tuomari
Liite 5	Muut valjakkoajoon liittyvät koulutukset
Liite 6	Tuomarikysely

1 TYÖN LÄHTÖKOHTA

1.1 Tarve kouluttautumisoppaalle

Valjakkoajon lisenssitoimihenkilöiden (tuomarit, ratamestarit, stewardit) koulutukseen tarvitaan järjestelmällinen suunnitelma ja valmiista materiaalia. Ilman tätä valmiutta on vaikea rakentaa toimivaa urapolkuajattelua, johon valjakkoajotuomarin käsikirjakin perustuu. Tällä hetkellä valjakkoajotuomareiden koulutukseen ei ole olemassa olevaa materiaalia Suomessa. Laji on melko uusi tulokas. Ensimmäisissä valjakkoajon kilpailuissa kilpailtiin Suomessa vuonna 1987 (Johansson (toim.) 2007, 18). Aikojen alussa tuomarit kotimaisiin tarpeisiin koulutettiin Ruotsissa, kävipä joku kansainvälisen tuomarikoulutuksenkin. Myöhemmin aloittelevia tuomareita ei heti Ruotsiin koulutukseen lähetetty, vaan he olivat jo toimivan, kokeneen tuomarin valvonnan alla, täsmäkoulutuksessa.

Laji on edelleen pieni ja kaikkea on vähän, myös tuomareita on aina ollut vain kourallinen. Useimmat tuomarit ovat myös ratamestareita ja/tai stewardeja, monet myös järjestävät kilpailuja - muutamat kilpailevat aktiivisesti itsekin. Yleensä kaikki lajissa mukana olevat lisenssitoimihenkilöt (eli tuomarit, ratamestarit, stewardit) ovat jotenkin mukana kaikissa kauden aikana järjestetyissä (kansallisissa) kilpailuissa. (Kuva 1.)

Kuva 1. Tuomarista on moneksi: yleistuomari, estetuomari, ratamestari, stewardi – kaikki vaativat oman koulutuksensa.

Ratsastajainliitossa kilpailujärjestelmä on uusittavana. Tavoitteena on saada uusittu järjestelmä käyttöön vuoden 2015 alusta. Myös toimihenkilökoulutusta uudistetaan ja muokataan tulevan kilpailujärjestelmän mukaiseksi sekä vastaamaan tämän päivän tarpeita. Tuomarin urapolku on tavoitteena kaikissa lajeissa sekä yleisesti tuomaritoiminnassa. Joihinkin lajeihin urapolku on jo ainakin osittain tehty.

1.2 Tavoite

Kehittämishankkeen päätavoitteena on saada uusia tuomareita valjakkoajo-toiminnan piiriin, koska tuomarit ja myös muut lisenssitoimihenkilöt ikääntyvät ja siirtyvät syrjään. Valjakkoajon tuomarikoulutuksesta pitäisi saada säännöllistä, muutaman vuoden välein toistuvaa, jotta mahdollistetaan uusien tuomarien saaminen lajiin. Samalla tarjoutuu mahdollisuus jo toimiville tuomareille päivittää tietojaan syvällisemmin ja edetä uralla (aluetuomarista kansallinen B-tuomari).

Koulutusta varten on oltava suunnitelma ja materiaalit valmiina. Kouluttaja tekee työtä matkakorvauksilla ja/tai Suomen Ratsastajainliiton (SRL) pienellä kouluttajakorvauksella. Materiaalin tuottamisvastuu on SRL:lla, mutta käytännössä kouluttajat - jos eivät tee kokonaan materiaalia - osallistuvat sen tekemiseen. Kouluttajina toimivat SRL:n valtuuttamat kouluttaja, jotka pääsääntöisesti ovat lisensoituja tuomareita.

Tämän työn tarkoituksena on varmistaa valjakkoajon kohdalla koulutusrungon ja materiaalin olemassaolo, joka osaltaan helpottaa tavoitteisiin pääsemistä. Työ on koulutuskuvaus siitä, miten valjakkotuomarien koulutus tapahtuu. Samalla se toimii ohjekirjana tuleville vuosille ja valjakkotuomarien käsikirjana. Lajin kehittämisen kannalta on välttämätöntä saada valmista materiaalia mm. tuomarien koulutusten pitämiseen. Kilpailun järjestämiseen on jo tehty ohjeita ja lomakkeita. Nyt on tarve tuomaritoiminnan kouluttautumisoppaalle! (Kuva 2.)

Kuva 2. Koulutusta tarvitaan myös vaunuun ja muihin varusteisiin liittyvissä asioissa.

1.3 Kehittämistehtävät

Valjakkotuomareille pitää saada toimiva tuomarin urapolku ja ohjeistukseksi käsikirja (kuva 3). Urapolku-ajattelussa on selkeä ohjeistus, miten lajista kiinnostunut voi päteväytyä tuomariksi ja edetä urallaan. Tähän kuuluu yleistä toimihenkilökoulutusta, varsinainen tuomarikoulutus, tuomaritoimintaan liittyvää tiedon päivitystä, uralla eteneminen kansainväliseksi tuomariksi, linkkejä itseopiskeluun sekä käsikirjatyyppinen ohjevihkonen. Käsikirja siis esittelee tuomaritoimintaa seikkaperäisesti ja ohjeistaen.

Kuva 3. Valjakkotuomarin käsikirja on ohjeistuksena valjakkotuomarin urapolulla.

1.4 Lyhenteet ja termit

SRL	Suomen Ratsastajainliitto ry, ratsastuksen lajien kattojärjestö Suomessa.
FEI	Fédération Equestre Internationale, kansainvälinen ratsastajainliitto, ratsastuksen kansainvälinen kattojärjestö.
ESRA	Etelä-Suomen Ratsastus, SRL:n alainen aluejaosto.

Lisenssitoimihenkilö

Tuomari, ratamestari, stewardi, tekninen asiantuntija; käynyt SRL:n määrittelemän koulutuksen, hakenut toimihenkilöoikeudet SRL:lta, ylläpitää oikeuksia osallistumalla vuosittain järjestettäviin lisenssikoulutuksiin vähintään joka toinen vuosi.

Lisenssikoulutus

Lisenssitoimihenkilöille SRL:n taholta järjestetty koulutus, jolla ko. toimihenkilö ylläpitää toimihenkilöoikeuksiaan.

Stewardi Eräänlainen tuomari, kokenut toimihenkilö, jonka tehtäviin kilpailuissa kuuluu hevosen hyvinvoinnin valvonta: verryttelyalue, tallialue, kulkureitit, hevosen kohtelu, varusteet jne. Tuomari vastaa kilpailusuorituksesta, stewardi valvoo tuomariston ohjeiden mukaan muuta kilpailualueetta.

Groomi Vaunuavustaja. Pakollinen kilpailuissa. Koulu- ja tarkkuuskokeessa on lähinnä matkustajan roolissa, avustaa esim. varusterikon sattuessa. Kestävyyskokeessa auttaa ja ohjeistaa ajuria esteen reitissä, matkojen aikataulussa, varusterikon sattuessa ym.; ei koske ohjiin, jarruun tai muuten aja konkreettisesti.

Emit Elektroninen ajanottolaitteisto, jossa kilpailijalla on leimattava kortti.

Kipa SRL:n kilpailupalvelujärjestelmä, jossa julkaistaan kilpailukutsut ja tulokset, ja jonka kautta ilmoitaudutaan kilpailuihin.

Driving-ohjelma

Valjakkoajon tulospalveluohjelma.

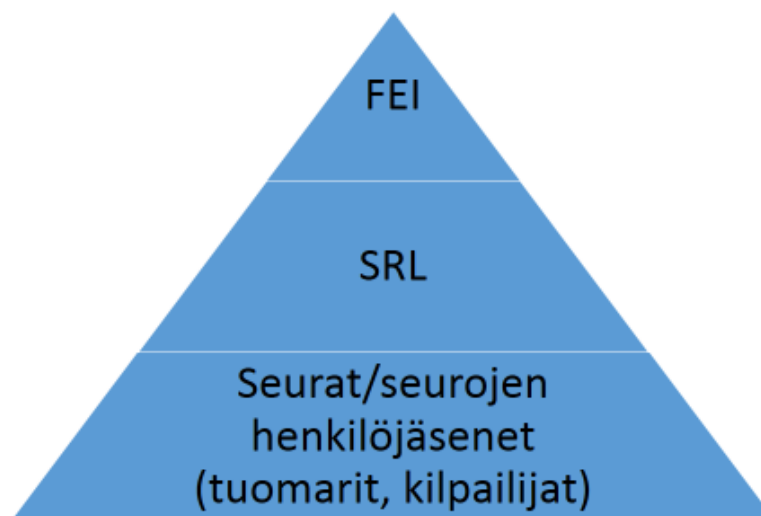
1.5 Suomen Ratsastajainliiton toiminta

Suomen Ratsastajainliitto (SRL) on ratsastuksen kattojärjestö Suomessa (Ratsastuksen seuraopas 2012, 11). Ratsastuksen lajeista esteratsastus, kouluratsastus, kenttäkilpailu, matkaratsastus, lännenratsastus (FEI-lajina vain reining), vammaisratsastus, askellajiratsastus (islanninhevokset), vikellys ja valjakkoajo kuuluvat SRL:n alaiseen toimintaan (Ratsaille, tietoa – taitoa - turvallisuutta 2013, 13 - 18).

SRL:n jäseniä ovat ratsastusseurat, joissa on lähes 50.000 henkilöjäsentä, joista enemmistö aikuisia (Hevostalous lukuina 2013, 5). Hevosen kanssa harrastaminen tapahtuu ratsastuskouluissa, yksityistalleilla tai vaikkapa kotipihalla olevalla tallilla. Ratsastusseurat tarjoavat jäsenilleen koulutusta, kilpailuja ja virkistystoimintaa (esim. retkiä kilpailuihin).

SRL kuuluu kansainväliseen ratsastajainliittoon (FEI). Kotimaiset kilpailusäännöt ovat linjassa FEI:n kilpailusääntöjen kanssa. Kansainvälisten kilpailujen järjestämisluvan myöntää FEI, kansallisten SRL ja aluekilpailujen kyseinen SRL:n aluejaosto. Kilpailuluvat myöntää ratsastajan oma ratsastusseura. SRL kouluttaa kansalliset (ja sitä alemmat) kilpailutoimihenkilöt, sekä päättää kansainväliseen koulutukseen lähetettävät henkilöt, jotka koulutetaan FEI:n linjausten mukaisesti.

Kuviossa 1 hierarkia on havainnollistettu.

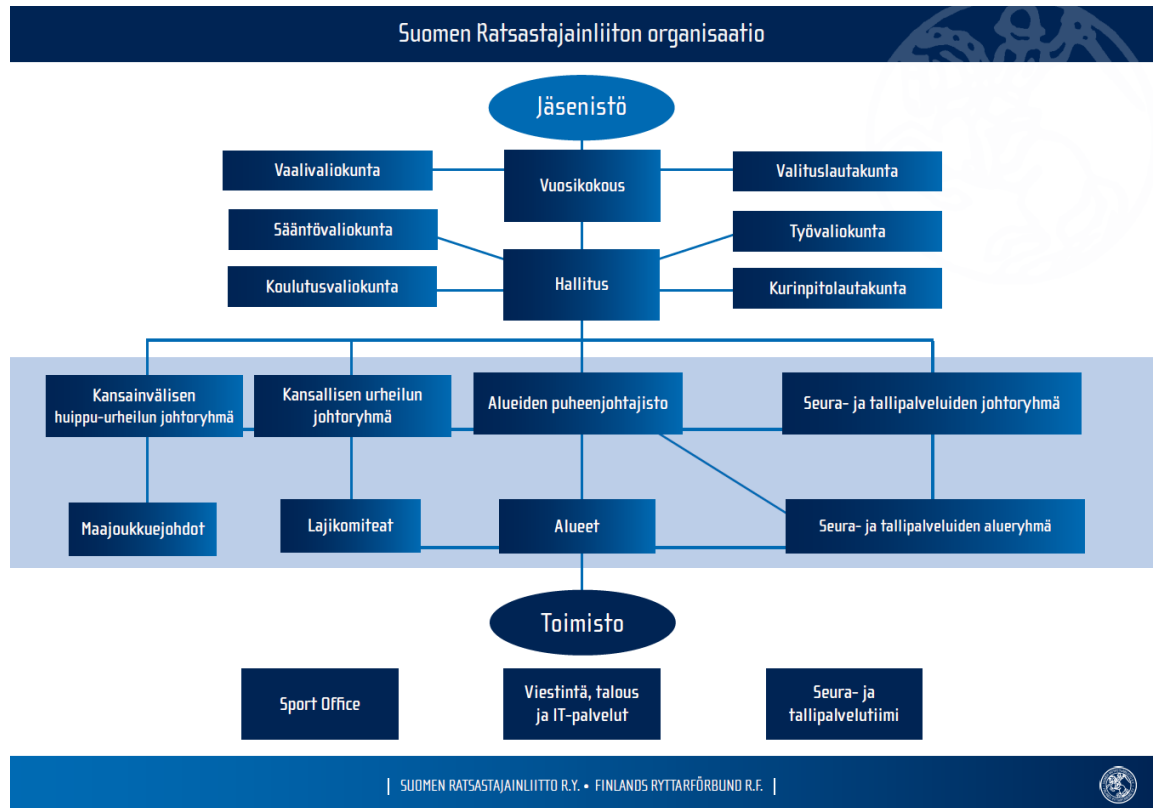
Kuvio 1. Organisaatio FEI – SRL – henkilöt

SRL:n toiminta – organisaatiota myöten (kuvio 2) – on ollut myllerryksessä muutaman vuoden ajan. Toimintaa on selkiytetty, koulutusjärjestelmää päivi-

tetty, julkaistu erilaisia oppaita ja muuta tarpeellista, joista on hyötyä valjakkoajotuomarin kouluttautumisessakin.

Valjakkoajoon ja tuomarikoulutukseen olennaisia SRL:n organisaation osia ovat hallitus, sääntövaliokunta, koulutusvaliokunta, lajikomitea sekä liiton toimisto, josta erityisesti sport office. Muillakin toimielimillä on tai voi olla vaikutusta lajiin ja sen koulutuksiin, mutta ei olennaisesti. Vuosikokous valitsee hallituksen. Hallitus hyväksyy toimitielimien jäsenet ja toiminnan linjaukset. Lajikomiteaan ehdotetaan jäseniä SRL:n urheiluforumin yhteydessä olevassa lajiseminaarissa. Lajikomitea on asiantuntijaelin, joka vastaa lajinsa kotimaisesta kilpailutoiminnasta (Suomen Ratsastajainliitto organisaationa 2013, 16). Sääntövaliokunnassa on lajin edustaja, jolta edellytetään oman lajin laajaa kansallista ja kansainvälistä sääntötuntemusta (Suomen Ratsastajainliitto organisaationa 2013, 13). Koulutusvaliokunnassa on myös lajin edustaja.

SRL määrittää lajikomiteoiden ja koulutusvaliokunnan kautta tuomarikoulutusten laajuutta, sisältöä, taloudellista tukea sekä miten usein uusia tuomareita koulutetaan. Hyvä hallintotapa –ohjeistus antaa raamit lajikomiteoiden ja sääntövaliokunnan työhön. SRL:n järjestämä koulutus on tarkoitettu vapaaehtoistyöntekijöille, eikä siitä saa ammatillista pätevyyttä. (Suomen Ratsastajainliitto, Koulutusjärjestelmä 2013, 2.)

Kuvio 2. SRL:n organisaatio 2013

2 NYKYTILANNE

2.1 Valjakkoajo Suomessa ja muualla

Valjakkoajo on Suomessa suhteellisen uusi hevosurheilulaji. Ensimmäisissä valjakkoajon kilpailuissa kilpailtiin Suomessa vuonna 1987. Laji on levinnyt alan aktiivien kautta lähinnä Etelä- ja Lounais-Suomeen sekä Hämeeseen. Maailmanlaajuisesti valjakkoajoa harrastetaan enimmäkseen Euroopassa (erityisesti Saksassa, Hollannissa, Iso-Britanniassa, Unkarissa) ja jonkin verran mm. Pohjois-Amerikassa (kuvio 3).

Suomessa kilpailevia valjakoita on vajaa 100 (Valjakkonumerot 2013), joista yhteen kilpailuun osallistuu 30 - 40 valjakkoa (Kipa 2013). Vuosittain kansallisia kilpailuja järjestetään 4 - 6. Kaikissa kilpailuissa on mukana myös aluetason luokkia. Näiden lisäksi pelkkiä aluetason kilpailuja järjestetään 2 - 6. Kilpailijoita on kilpailua kohti korkeintaan noin 50. Kilpailuun kuuluu kolme osakoetta: koulu-, kestävyys- ja tarkkuuskoe. Aluetasolla saatetaan kilpailla pelkästään koulu- ja/tai tarkkuusosakokeessa, jolloin kilpailijoiden määräkin saattaa olla kilpailua kohden suurempi. Kotimaassa kilpaillaan enimmäkseen yhden hevosen/ponin valjakolla, mutta myös parivaljakoita nähdään (kuva 4).

Kuva 4. Kotimaisten valjakkoajokilpailujen kestävyyskokeen tilanteita tuomarin silmin.

Kilpailusuoritukseen tarvitaan hevosen/hevosten ja ajurin lisäksi kahdet vaunut (juhlavaunut koulu- ja tarkkuuskokeeseen, maratonvaunut kestävyyskokeeseen) sekä groomer eli vaunuavustaja, jonka tehtävänä on avustaa ajuria lähinnä kestävyyskokeessa tasapainottamalla vaunua ja muistuttamalla reitin kulusta ja aikataulusta. Koulu- ja tarkkuuskokeessa groomer istuu mukana ja on kilpailusuorituksen aikana apuna vasta mahdollisissa valjasrikoissa tai onnettomuustilanteissa.

Valjakkoajo on Suomessa kaikille lajin parissa toimiville harrastus. Useimmat harrastajat käyttävät siihen kaiken liikenevän vapaa-ajan ja rahan. Kilpailujen lisäksi aktiivinen valmentautuminen täyttää viikonloput. Tarjolla ovat Ratsastajainliiton toimesta A- ja B-valmennusrenkaat (maajoukkuevalmennus) sekä aluevalmennusta. Kaikilla tasoilla on tasokkaat, koulutetut valmentajat ja asialliset puitteet.

Kansainvälisesti ainakin nelivaljakon maailmancupin liigaa kiertävät kilpailijat ovat tavalla tai toisella ammattilaisia (hevosalalla itsensä työllistäviä, yleensä valjakkoajossa). Muulla tasolla (nelivaljakoiden) sekä parivaljakoiden ja yksiköiden kilpailijoista löytyy niin hevosalan ammattilaisia kuin harrastetasolla vaikuttavia.

2.1.1 Kilpailulajit valjakkoajossa

Suomessa valjakkoajossa kilpaillaan yksiköillä ja parivaljakoilla, poneilla ja hevosilla. Näiden lisäksi maailmalla kilpaillaan nelivaljakoilla ja tandemilla. Valjakkoajo kuuluu Suomen Ratsastajainliiton alaisiin kilpailulajeihin, kuten myös kansainvälisen ratsastajainliiton (FEI) alaisuuteen.

Kansainvälisen ratsastajainliiton hyväksymänä kilpailuna valjakkoajossa kilpaillaan valjakkoajon yhdistetyssä kilpailussa, jossa mukana ovat koulu-, kestävyys- ja tarkkuusosakokeet. Kansallisella tasolla voidaan kilpailla pelkästään myös yksittäisessä osakokeessa, esim. pelkkä tarkkuus- tai koulukoe. Vuoden 2014 sääntömuutoksen myötä tämä on mahdollista myös kansainvälisissä kilpailuissa. Lisäksi kansainvälisesti on erillinen nelivaljakoille oleva FEI:n World Cup -sarja, jossa on omat sääntönsä.

Ainakin Iso-Britanniassa harrastetaan ja kilpaillaan monessa muussakin valjakkoajon tyyppisessä lajissa (British Equestrian Federation 2014). Muualle maailmaan kilpailumuotona on vakiintunut FEI:n valjakkoajon yhdistetty kilpailu, joka Suomessakin on käytössä. Lajissa kilpaillaan aktiivisimmin Euroopassa (kuvio 3).

Kuvio 3. FEI-valjakkoajokilpailut 2011 (FEI Online Calendar 10.1.2012)

2.1.2 Muut ratsastuksen lajit

Muita ratsastuksen lajeja – Suomen Ratsastajainliiton ja FEI:n alaisuuteen kuuluvia – ovat olympialajit esteratsastus, kouluratsastus, kenttäkilpailu sekä niin sanotut pienet lajit matkaratsastus, lännenratsastus (FEI-lajina vain reining), vammaisratsastus, askellajiratsastus (islanninhevokset), vikellys. Valjakkoajo siis lasketaan kuuluvaksi ratsastuslajeihin, vaikkei kyseessä olekaan ratsastus! Pienissä lajeissa kaikkea on vähän: kilpailijoita, toimihenkilöitä, kilpailuja, kilpailujärjestämispaikkoja. Sen sijaan menestystä maailmalla arvokilpailuissa on monessa lajissa tullut paljon suhteessa kilpailijamääriin. Valjakkoajossa Suomeen on yksiköissä saatu MM kultaa ja pronssia, joukkueena useamman kerran MM hopeaa (Manninen 2010, 41).

Suomessa valtalajina on esteratsastus, seuraavina tulevat kouluratsastus ja kenttäkilpailu. Niin sanotut pienet lajit ovat nimensä mukaisesti marginaalinen ryhmä niin kilpailujen määrän kuin kilpailijamääränkin suhteen. (Taulukko 1 – 4.) Aluekilpailujen osalta pienistä lajeista oli tilastotietoa vain valjakkoajosta (Tilastoliite 2011, 53). (Taulukko 3.)

Taulukko 1. Kansalliset kilpailut 2011 (Tilastoliite 2011, 52 – 53)

Kansalliset kilpailut 2011	Kilpailuja	Lähtöjä
Este	61	10482
Koulu	45	4360
Kenttä	14	282
Lännen	6	234
Valjakko	6	83
Matka	2	7

Taulukko 2. Kansalliset kilpailut 1990 (Kevätkokousmateriaali 1992, 18)

Kansalliset kilpailut 1990	Kilpailuja	Lähtöjä
Este	50	9570
Koulu	35	2295
Kenttä	7	1035
Valjakko	5	66
Matka	2	47

Taulukko 3. Aluekilpailut 2011 (Tilastoliite 2011, 53)

Aluekilpailut 2011	Kilpailuja	Lähtöjä
Este	186	19971
Koulu	126	7995
Kenttä	18	1174
Valjakkoajo	11	321

Taulukko 4. Kansainväliset kilpailut 2011 (Tilastoliite 2011, 52)

Kansainväliset kilpailut 2011	Kilpailuja
Este	550
Koulu	160
Kenttä	260
Lännen (Reining)	25
Valjakko	45
Matka	301
Vikellys	18

Kansainvälisestikin esteratsastus on valtalajina, mutta kakkosena – ja alati kasvavana lajina – tulee matkaratsastus! Myös lännenratsastus (reining) on kasvava laji. (FEI Online Calendar 10.1.2012.) (Taulukko 3)

2.1.3 Lisenssitoimihenkilöt

Lisenssitoimihenkilöllä tarkoitetaan tuomaria, ratamestaria, stewardia, ja teknistä asiantuntijaa. Nämä toimihenkilöt ovat suorittaneet SRL:n määrittämän koulutuksen, kokeet ja harjoittelut hyväksytysti, ja ylläpitävät toimihenkilöoikeuksiaan SRL:n edellyttämällä tavalla. Valjakkoajossa Suomessa on juuri saatu koulutettua ensimmäinen tekninen asiantuntija, joten tehtävä on uusi eikä vielä näy tilastolaskelmissa. Tavoitteena on saada koulutettua muutama lisää ja sitä kautta myös vakiinnuttaa kilpailutoimintaan tämä asiantuntijaryhmä.

Lisenssitoimihenkilöt on koulutettu Ratsastajainliiton edellyttämällä tavalla, ja heidän on päivitettävä tietonsa vähintään kahden vuoden välein lisenssikoulutuksissa. Ratsastajainliitto ylläpitää listaa henkilöistä, joilla on voimassa oleva toimihenkilölisenssi. Lisenssitoimihenkilön tehtäviä kilpailuissa voi hoitaa vain kyseisen tehtävän voimassa olevan lisenssin haltija, joka on oikeutettu matkakorvauksiin ja päivärahoihin; palkkoja tai palkkioita ei lähtökohdaisesti makseta. (Toimihenkilökoulutus 2013.)

Tuomarit, ratamestarit ja stewardit koulutetaan lajin kurssilla, jonka jälkeen tehdään määrätyt harjoittelut. Hyväksytysti suoritettua kurssin jälkeen ja suoritettuaan vaadittavat harjoittelut, työnäytteet ym., lisenssitoimihenkilöoikeutta havittelevan henkilön seura hakee kyseiselle henkilölle Ratsastajainliitosta toimihenkilöoikeutta (paitsi A-tuomarille, josta oikeudet myönnetään ilman hakemusta, kokemuksen perusteella). Oikeuden saamisen jälkeen lisenssitoimihenkilö saa toimia saavutetulla ja alemmalla tasolla omassa tehtävässään toimihenkilönä. (Koulutusopas 2013, 8.) (Kuva 5.)

Kuva 5. Toimihenkilökoulutusta käytännön harjoituksissa ja paperihommissa.

Myös muiden ratsastuksen lajien lisenssitoimihenkilöt voivat toimia valjakkoajossa: kouluratsastustuomari valjakkoajon koulutuomaritehtävissä ja esteratsastustuomari valjakkoajon tarkkuustuomarina. Valjakkoajon estetuomarilta (kestävyyskokeen esteellä toimiva tuomari) ei vaadita lisenssiä, toimii kilpailujen tuomariston alaisuudessa.

Muista ratsastuksen lajeista esteratsastus lienee ainoa, jossa lisenssitoimihenkilöitä on runsaasti. Kouluratsastuksessa tilanne on Etelä-Suomessa melko hyvä, mutta maakunnissa löytyy lähinnä alemman tason tuomareita sekä yksittäisiä korkeamman statuksen tuomareita. Kenttäkilpailussa tuomareita on vähän, mutta ei ongelmaksi asti. Niin sanotuissa pienissä lajeissa eli matkaratsastus, lännenratsastus, vikellys, islanninhevosten askellajiratsastus, vammaisratsastus ja valjakkoajo tuomareita on vain kourallinen. Osaan lajeista myös kansallisissa kilpailuissa tarvittavat tuomarit on tuotava ulkomailta. (Toimihenkilölistat 10.4.2014.)

Lisenssitoimihenkilölukumäärät (Taulukko 5) (Kuviot 4 ja 5) voivat olla harhaanjohtavia, koska moni toimihenkilö kilpailee itse, järjestää kilpailuja tai hänellä on useampi toimihenkilöoikeus. Esimerkiksi valjakkoajossa aktiivisia lisenssitoimihenkilöitä on kymmenkunta, joista lähes kaikilla useampi toimihenkilöoikeus tai kilpailevat itse, jolloin eivät niissä kilpailuissa voi toimia tuomari- tai stewarditehtävissä.

Taulukko 5. SRL:n toimihenkilötilastot 1990, 2009 – 2013
(Tilastoliitteet 1992, 2010 – 2014)

Tuomarit	2009	2010	2011	2012	2013	1990
Kouluratsastus	171	177	182	175	180	93
Esteratsastus	443	437	430	355	393	107
Kenttäkilpailu	20	18	19	18	16	8
Matkaratsastus	19	20	17	18	24	
Valjakkoajo	15	15	14	13	13	
Vammaisratsastus	7	9	9	6	3	
Lännenratsastus	6	6	5	7	7	
Vikellys	2	2	2	2	4	

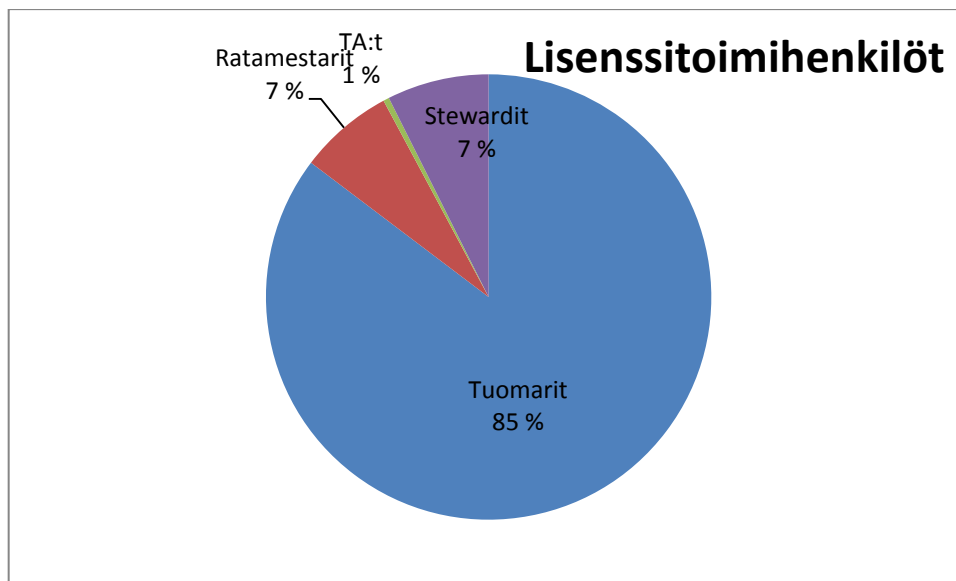
Ratamestarit (sis. kenttäkilpailun maastoradan suunnittelijat)

Esteratsastus	190	186	197	189	185	74
Kenttäkilpailu	17	14	13	13	13	4
Valjakkoajo	8	8	8	8	8	

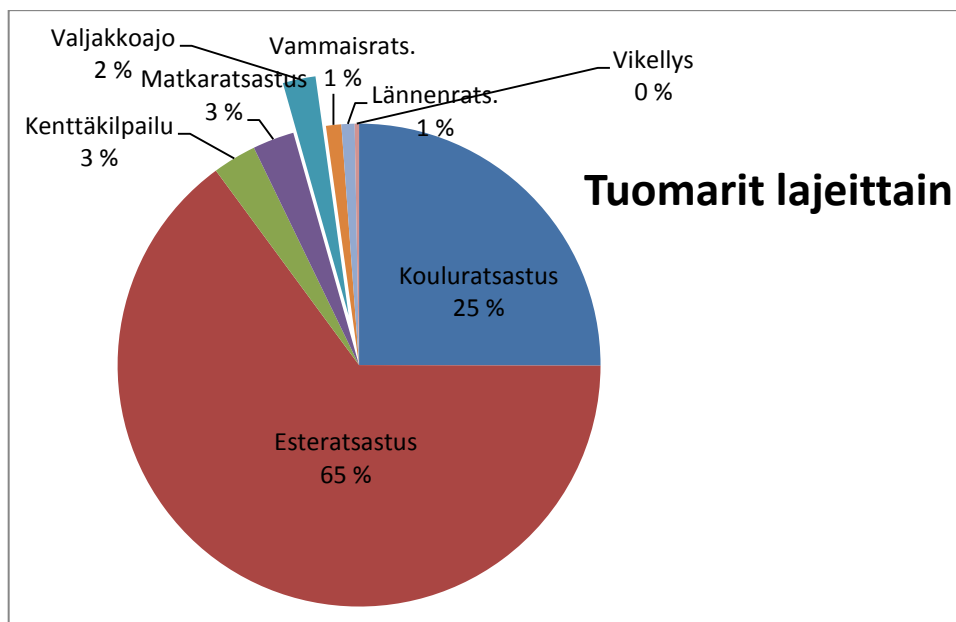
Tekniset asiantuntijat

Kenttäkilpailu	9	9	10	11	9	5
Matkaratsastus	0	0	2	2	3	

Stewardit	207	216	224	226	248	
------------------	-----	-----	-----	-----	-----	--

Kuvio 4. Ratsastuksen lisenssitoimihenkilöt (Tilastoliite 2011, 54 – 56)

Kuvio 5. Ratsastuksen eri lajien tuomarit (Tilastoliite 2011, 54 – 56)

Koulu- ja esteratsastuksen uusien tuomareiden toimihenkilökoulutus on toimivaa, vuosittain tapahtuvaa. Kenttäkilpailutoimihenkilöiden koulutusta ei järjestetä vuosittain, vaan kysynnän ja tarpeen mukaan. Pienten lajien toimihenkilökoulutus hakee muotoaan, myös valjakkoajossa. Koulutukset järjestää SRL. Käytännön toteutukset hoitavat Hevosopisto, aluejaostot ja etenkin pienten lajien osalta lajikomiteat. Esteratsastustuomarikursseja järjestetään useita vuoden aikana eri puolilla maata, mutta muissa lajeissa ja tehtävissä on yksi koulutus vuodessa, pienissä lajeissa ei aina sitäkään.

2.2 Tuomarikoulutus Suomessa ja muualla

Suomalaiseen kilpailu- ja koulutustoimintaan ratsastusurheilussa on perinteisesti otettu mallia Ruotsista. Myös kilpailusäännöt on alun perin käännetty ruotsalaisista säännöistä ja mukailtu suomalaiseen kulttuuriin sopivaksi. Nykyisin kaikki ratsastuksen kilpailusäännöt ovat suoraan FEI:n säännöistä käännettyjä, kotimaiset tarpeet huomioiden. Ratsastuslajien koulutustoiminta elää voimakasta muutosvaihetta. Ratsastajainliiton omat muutokset luovat tarvetta päivittää ja yhtenäistää eri lajien koulutuksia ja materiaaleja. Muutos-tarvetta tuo myös kilpailujärjestelmän muuttuminen. Muutos on jatkuvaa, mutta näin radikaalia myllerrystä ei ratsastuksen järjestötoiminnassa liene aiemmin nähty. Nyt lajeille on saatu tehtyä selkeät koulutusohjelmansa, määritetty koulutusten kesto, kouluttajat ja muu tarpeellinen tieto. Valjakkoajoon on useimpien lajien tapaan saatu selkiytettyä kokoneiden tuomareiden ja ratamestareiden status eli kansalliset tuomarit ja ratamestarit on jaettu A- ja B-ryhmiin.

Valjakkoajossa toimihenkilöiden koulutusjärjestelmä on tähän asti pohjautunut hyväksi havaittuihin tapoihin ja keinoihin, jotka ovat yhteneväisiä muiden ratsastuslajien kanssa: teoriaosuus ja käytännön tehtäviä. Stewardikoulutus on SRL:n yleisen stewardkoulutukseen mukainen ja lajiosuudessa on hyödynnetty FEI:n kurssiohjelmaa. Tuomarikoulutuksen on jatkossa tarkoitus pohjautua FEI:n koulutusruntoon, jota käytetään myös mm. Iso-Britanniassa ja Saksassa. Ruotsilla ei ole virallista koulutusmateriaalia, vaan toimivat kuten meillä aiemmin käyttäen kulloisenkin kouluttajan materiaaleja. (Bateman, sähköpostiviesti 30.5.2012; Seppälä, sähköpostiviesti 1.6.2012; Hagring, haastattelu 10.7.2013.)

2.3 Valjakkoajoa koskevat tietolähteet

Valjakkoajosta ja sen tuomaritoiminnasta on saatavissa hyvin niukasti materiaalia. Lähinnä FEI:n kouluttajille suunnatut eli koulutuksissa käytettävät aineistot ovat ajan tasalla olevaa – ja ylipäätään kirjallisessa muodossa olevaa – tietoa. Tätä materiaalia ovat hyödyntäneet muutamat ratsastuksen kansalliset lajiliitot, joissa on aktiivista valjakkoajokilpailutoimintaa (Bateman, sähköpostiviesti 30.5.2012). FEI:n koulutusrungossa esitellään lyhyesti FEI:n toiminta ja organisaatio, kilpailun kulku, toimihenkilöt, käydään läpi säännöt,

tehdään käytännön harjoituksia (koulukokeen arvostelua, tarkkuusradan tarkastamista) jne.

Suomalaista tutkimusta edustaa ratsastuskilpailujen kehittämisestä vuonna 2013 tehty ammattikorkeakoulun opinnäytetyö (Siren 2013). Tosin tämäkin työ perehtyy vain olympialajeihin eli koulu- este- ja kenttäkilpailuun.

Muutamia kirjoja, joita voi hyödyntää, on esitelty kohdassa 3.2.11. Näissä kirjoissa on yleistietoa lajista, ajamisesta, kilpailuista, historiasta, vaunutyypeistä, ajokulttuureista sekä jonkin verran myös tuomaritoiminnasta.

Suomen Ratsastajainliitto työstää aktiivisesti uusia oppaita, joita voi hyödyntää soveltuvin osin myös valjakkoajossa. Koulutusjärjestelmää on esitelty omassa oppaassaan (Koulutusjärjestelmä 2013). (Kuva 6.)

Kansainvälisesti ajankohtaista tietoa saa mm. tuomarikursseilta, kansainvälisten kilpailujen yhteydessä tavatuilta kouluttajilta ja tuomarikollegoilta sekä Pohjoismaisissa valjakkotapaamisissa (lähinnä PM-kilpailujen yhteydessä). Näiden tapaamisten yhteydessä on kehittynyt ajatus pohjoismaisesta toimihenkilövaihdosta, jota on kokeiltu vuonna 2013 lähinnä Norjasta Suomeen. Tässä yhteydessä on saatu käytännön kokemusta eri maiden linjauksista ja toimintatavoista kilpailuissa.

Kuva 6. SRL:n Koulutusjärjestelmä-opas

3 VALJAKKOAJOTUOMARIN KOULUTTAUTUMISOPAS

3.1 Tuomarikoulutus

Tuomarikoulutuksessa noudatetaan SRL:n ohjeita ja määräyksiä koulutusten järjestämisestä, materiaalista ja muusta toimintaan liittyvistä asioista, mm. PowerPoint-esitysten pohjiin on tarjolla yhteneväinen pohja (Materiaalisalkku 30.3.2014). (Kuva 7.)

Kuva 7. SRL:n koulutusmateriaalipohja

Koulutuksen tehtävänä on mahdollistaa kaikille tuomariksi haluaville yhteneväinen koulutus, jossa tuodaan tietoa SRL:n toiminnasta (organisaatio, kilpailujärjestelmä), kilpailusäännöistä, kilpailun kulusta, tuomaritoiminnasta kilpailussa ja muusta olennaisesta. Jos tuomari ei osaa tehtäviään, se näkyy jossain, vaikuttaa jotenkin. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä tätä skenaariota tarjoamalla mahdollisuuksia jatko-opiskeluun ja itseopiskeluun.

Koulutuksessa on otettu huomioon kaikki kilpailutasot. Kilpailusäännöt määrittelevät aluekilpailujen ja kansallisten kilpailuiden tuomariston tasot. Seurakilpailuissa ja kilpailuharjoituksissa noudatetaan kilpailusääntöjä soveltuvin osin, myös tuomaritoiminnassa. Suomessa valjakkokilpailuja järjestetään yleensä aluetasolla ja kansallisella tasolla, alemmilla tasoilla ani harvoin, joten sääntöjen soveltamista tällä osa-alueella tuskin tarvitaan.

Valjakkoaluetuomarin on oltava 22 – 70-vuotias, jolla on vähintään 2 vuotta kokemusta valjakkoajon kilpailutoiminnasta (kilpailijana, toimihenkilönä, hevosenhoitajana, opettajana, valmentajana tms.), tai on jonkun muun ratsastuksen lajin kansallinen tuomari. Hyväksytyin valjakkotuomarikurssin jälkeen on suoritettava vaaditut harjoittelut, jonka jälkeen voi anoa valjakkoajon alue-

tuomarioikeuksia. Toivottavaa on myös vähintäänkin osallistuminen stewardikurssille, stewardioikeuksien saamiseksi vaadittavien harjoittelujen suorittaminen ei ole välttämätöntä.

Kansalliseksi tuomariksi (B-tuomari) haluavalla on valjakkoajon aluetuomarioikeuksien lisäksi oltava vähintään 2 – 3 vuotta tuomarikokemusta valjakkoajosta. Hyväksytysti suoritetun valjakkotuomarikurssin jälkeen voi anoa valjakkoajon B-tuomarioikeuksia. Toivottavaa on myös vähintäänkin osallistuminen valjakkoajon stewardikurssille (lajistewardi), tai muutoin osoittaa hallitsevansa hevosen valjastamisen ja mielellään myöskin jonkinlaista ajotaitoa (esim. valjakkomerkin suorittaminen).

Valjakkoajon A-tuomariksi haluava on toiminut aktiivisesti useita vuosia valjakkoajon B-tuomarina ja osallistunut valjakkoajon ratamestarikoulutukseen tai koulutuomarikoulutukseen. Lisäksi henkilö on perehtynyt hyvin FEI:n valjakkoajon kilpailusääntöihin.

(Koulutusjärjestelmä 2013, 41 – 45.)

3.2 Osaamisalueet

Valjakkotuomari on lajiansa laajasti ymmärtävä, moniin osa-alueisiin perehtynyt monitoimitaituri. Tuomarilla ei tarvitse itsellään olla kilpailijakokemusta, mutta se on eduksi. Tuomarin pitää tietää – ja mielellään myöskin osata – kaikki kilpailussa tarvittavat työtehtävät, atk-ohjelmat, lomakepohjat, toimihenkilöiden toimenkuvat ja muut kilpailun pyörittämisessä tarvittavat asiat. Erityisesti tuomari on sääntöasiantuntija. (Kuva 8.)

Kuva 8. Tuomari tehtävissä vaadittavien käytännön taitojen harjoittelua.

3.2.1 Valjakkokilpailun kilpailusäännöt

Tuomarin pitää tuntea säännöt hyvin. Ilman sääntötuntemusta kilpailujen tärkein asiakirja, kilpailukutsu, jää helposti vajavaiseksi. Kilpailukutsun laatii kilpailujen järjestäjä yhdessä tuomariston puheenjohtajan kanssa – tai vähintäänkin tuomariston puheenjohtaja tarkastaa kutsun. Kilpailun järjestäjä voi kaivata neuvoja kouluohjelmien valintaan, tarkkuuden arvostelumenetelmän valintaan, luokkien rajauksiin sekä myöskin lisenssitoimihenkilövaatimusten täyttämiseen. Säännöissä määritellään, minkä tasoisen tuomari, ratamestari tai stewardi voi kullakin tasolla toimia; mitä kouluohjelmia voi milläkin vaativuustasolla käyttää; tai mitä tarkkuusarvostelumenetelmiä on mahdollisuus valita kokonaiskilpailussa olevaan tarkkuusosakokeeseen tai omana kilpailunaan käytävään tarkkuuskilpailuun; montako estealuetta vaaditaan, montako porttia esteillä ajetaan, paljonko kestävyyskokeessa pitää olla kilometrejä.

Tuomarin on siis tunnettava paitsi valjakkoajon kilpailusäännöt erinomaisen hyvin niin myös kilpailusääntöjen yleinen osa, jossa keskitytään enemmän kilpailujen järjestämiseen liittyviin asioihin. Vuosittaisessa lisenssikoulutuksessa on mahdollisuus perehtyä sääntötulkintoihin ja erilaisista tilanteista tehtäviin linjauksiin. Varsinaiset säännöt löytyvät SRL:n internetsivuilta Materiaalit-kohdasta tai sääntöjä voi ostaa liitosta painettuna vihkosena (kuva 9).

Kuva 9. Kilpailusääntövihko

3.2.2 Kilpailujärjestelmän ja SRL:n toiminnan tunteminen

SRL:n kilpailujärjestelmä on esitelty kilpailusääntöjen yleisen osan liitteessä. Kilpailujärjestelmä uudistuu täysin vuodesta 2015 alkaen. Valjakkotuomarilla pitää olla osaamista, ymmärrystä ja kokemusta valjakkokilpailujen järjestämiseen. Tuomarin pitää rakentaa kilpailut yhteistyössä kilpailun järjestäjän kanssa kilpailukutsusta lähtien; pitää olla käsitys, mihin tilat ja puitteet antavat mahdollisuuden ja mitä milläkin tasolla tarvitaan; millaista osaamista toimihenkilöiltä vaaditaan ja mistä osaamista voi hankkia; miten hyvät kilpailut järjestetään.

Osaamista tähän osa-alueeseen voi saada vain järjestämällä ja olemalla mukana valjakkokilpailujen järjestelyissä. Toimihenkilötehtävistä oppia saa hoitamalla kyseisiä tehtäviä itse. Jonkin verran koulutusta on tarjolla, lähinnä kouluttajan, tiedottajan, estetuomarin ja tulospalveluohjelmiston hoitajan tehtäviin, sekä kilpailujen järjestämiseen. Näissä kannattaa olla aktiivinen: jos koulutusta ei ole tarjolla, voi olla mahdollisuus täsmäkoulutukseen kilpailuissa kokeneen tehtävän hoitajan opissa. (Kuva 10.)

Kuva 10. Tuomaritehtävien harjoittelua: kilpailun järjestäjä, ratamestari, tuomari.

SRL:n toiminnan tunteminen on edellytys toimimiselle tuomarina (esim. rangaistuskäytännön toteuttaminen tuomaritehtävissä) ja kilpailujen järjestämiselle (esim. SRL:n sopimukset Teoston, Gramexin tai sponsoreiden kanssa). SRL:n toimintaan voi perehtyä vuosikokousmateriaalin kautta tai liiton internet-sivuilta.

3.2.3 Tuomarin ja muiden toimihenkilöiden tehtävät

Tuomaritehtävät on esitelty alla olevissa asiakohdissa.

Ratamestari tekee kilpailun urheilullisen osuuden. Tuomari tarkastaa ja hyväksyy suunnitelmat ja ratojen käytännön toteutukset. Radat tarkastetaan yhdessä ratamestarin kanssa, jolloin voidaan neuvotella epäselvistä kohdista.

Stewardi vastaa hevosten hyvinvoinnista sekä hevosten liikkumisesta ja olemisesta muualla kuin varsinaisen suorituksen aikana, joka taasen on tuomarin tehtävä. Osin stewardin ja tuomarin tehtävät menevät päällekkäin tai sivuavat toisiaan, joten työnjaosta on tarpeen sopia.

Kilpailun johtajan kanssa tuomari tekee yhteistyötä läpi koko kilpailun alkaen kilpailukutsun laadinnasta tulosten julkaisemiseen. Kilpailun johtaja vastaa, että kilpailut sujuvat, toimihenkilöitä on riittävästi ja he ovat tehtäviensä tasalla, tarvittavia toimipisteitä on oikeassa paikassa oikeaan aikaan riittävästi varusteltuna ja huolto toimii.

Turvallisuuspäällikkö vastaa turvallisuuteen liittyvistä asioista. Tässä yhteistyötä tehdään tuomarin ja erityisesti stewardin kanssa: hevosten ja ihmisten kulkureitit, evakuointisuunnitelmat, varautuminen säätilan suuriin muutoksiin ym. Tuomarin on perehdyttävä turvallisuussuunnitelmaan (pelastussuunnitelma) ja pidettävä mukanaan avainhenkilöiden puhelinnumerolista.

Kilpailukanslia on kilpailun toimintakeskus, josta löytyy kaikki mahdollinen informaatio, jaettavat paperit, ja joka tarkastaa hevosten ja kilpailijoiden asiakirjat. Kilpailukanslian hoitajan ja tuomarin on tarpeen tavata ennen kilpailijoiden saapumista ja käydä läpi, missä laajuudessa dokumentteja tarkastetaan sekä sopia käytännön linjauksista mahdollisissa tulkintatapauksissa.

Tulospalvelun hoitajien osaaminen on tuomarin tarkastuslistalla. Tulospalvelu tekee lähtölistat, laskee tulokset, lukee Emit-korttien leimaustiedot ja muuta teknistä asiaa.

Lisäksi kilpailussa on runsaasti muita toimihenkilötehtäviä. Palkattuja tai korvauksen saavia ovat lääkäri, ambulanssihenkilökunta, eläinlääkäri ja kengittäjä. Näiden henkilöiden paikallaolo on pakollista sääntöjen edellyttämänä aikana.

3.2.4 Kilpailukutsun tarkastaminen

Ennen kilpailua tuomariston puheenjohtaja hyväksyy kilpailukutsun. Kilpailukutsussa tulee näkyä luokkavalikoima: luokkien taso, avoimuus, ilmoittautumis- ja lähtömaksut, palkinnot, kouluohjelmat, tarkkuuden arvostelu ja leveys, tarkkuudessa ja kestävyyskokeessa mahdollisesti käytettävät silta ja vesieste, sekä mahdolliset muut tiedot. Erityismääräyksissä kerrotaan kilpailun

ilmoittautumiseen liittyvät asiat; hevostarkastusten, radannäytön tms. aikataulu; majoitukseen (hevokset, ihmiset) liittyvät asiat; avaintoimihenkilöt ja muut tarvittavat tiedot.

Kutsu on tarkastettava huolellisesti. Virallinen kilpailukutsu julkaistaan Kipassa (kuva 11). Julkaisemisen jälkeen kutsuun ei enää tehdä muutoksia.

SUOMEN RATSASTAJAINLIITTO ry EXTRANET

HUOM! Ohje kilpailuilmoittautumisen maksamiseen verkkopankin kautta löytyy liiton sivujen Materiaalisalkusta www.ratsastus.fi/materiaalisalkku/equipe_ja_kipa ja seuralisenssi-ohje http://www.ratsastus.fi/ratsastaian_kilpailuluvat

HUOM! Lunasta lisenssi riittävän ajoissa ennen kilpailua. Huolehdi samalla ratsun vuosimaksu. Ei rokotetta -merkintä ei estä ilmoittautumista. Näiden ratsujen rokotukset tarkistetaan kilpailukansliassa. Yhteystiedot päivittyvät uuden lisenssioston myötä.

KILPAILUKALENTERI

	KV Kilpailu	Kansalliset	Aluekilpailu	Seurakilpailu
	› Esteratsastus	› Esteratsastus	› Esteratsastus	› Esteratsastus
	› Kenttäratsastus	› Kenttäratsastus	› Kenttäratsastus	› Kenttäratsastus
	› Kouluratsastus	› Kouluratsastus	› Kouluratsastus	› Kouluratsastus
	› Valjakkoajo	› Valjakkoajo	› Valjakkoajo	› Valjakkoajo
	› Muut lajit	› Muut lajit	› Muut lajit	› Muut lajit

Hae kilpailu Ratsujen vuosimaksut Ranking-pisteet Tilastot ja kilpailuhistoria Sarjakilpailutilanne

www.ratsastus.fi

Valmennuskalenteri

Kirjaudu sisään - Kilpailijat, ilmoittajat ja toimihenkilöt

Kilpailulisenssi (=jäsennumero)

Ilmoittajatunnus tai toimitsijalisenssi

Salasana

Kipa vaatii vastedes salasanan. Ensimmäisellä kerralla voit antaa salasana-kenttään sukunimesi alusta neljä kirjainta. Tämän jälkeen Kipa pyytää antamaan uuden salasanan.

Muista tunnukseksi tällä koneella

Salasana unohtunut? [Saat täältä uuden salasanan sähköpostiisi](#)

- Muut KIPA:n käyttäjät: [Kirjaudu tästä sisään](#)

Kuva 11. Kilpailukalenteri Kipassa.

3.2.5 Ennakkovalmistelut kilpailuun

Ennen kilpailua tuomariston puheenjohtaja kilpailukutsun hyväksymisen lisäksi varmistuu kilpailujärjestelyiden etenemisestä ja aikatauluttamisesta, määrittelee tuomareiden lukumääräisen tarpeen, on yhteydessä päästewardiin stewardien lukumäärästä ja tuomariston sekä stewardien välisestä tehtäväjaosta, tarkistaa muiden lisenssitoimihenkilöiden lisenssin voimassaolon, kilpailijoiden kvaalit, neuvottelee ratamestarin kanssa kilpailuihin liittyvistä järjestelyistä (esteiden määrä, radan kulku) jne.

Ennen kilpailun alkamista tuomaristo tarvitsee kilpailujen järjestäjältä kilpailujen turvallisuussuunnitelman (pelastussuunnitelma), mahdollisen kilpailualueen kartan sekä ratamestarilta estepiirrokset, ratapiirroksen, mahdollisen reittiselostuksen ja muut kestävyyskokeeseen tarvittavat tekniset tiedot, sekä tarkkuuskokeen ratapiirroksen.

Ajoissa ennen kilpailun alkua tuomariston on myös hyväksyttävä kestävyyskokeen matkaosuus ja esteet. Käytännössä radan esittelystä sovitaan ratamestarin kanssa, joka esittelee radan ja esteet. Rataan tutustuminen kannattaa tehdä hyvissä ajoin, jotta mahdollisiin muutos- ja täydennystöihin jää aikaa. Erityisesti kestävyyskokeen toimihenkilöiden perehdyttämisestä pitää sopia ajoissa: kuka hoitaa, milloin, ja onko ylipäätään toimihenkilöitä riittävä määrä.

Lähtöjärjestyksen tarkastamiseen pitää varata aikaa ja tehdä työ huolellisesti. Koulukokeessa tuomaria kiinnostaa luokka- ja valjakkokohtainen aikataulutus, kestävyyskokeessa pitää muistaa kaikille tuleva 10 minuutin pakollinen tauko sekä useammalla hevosella (valjakolla) kilpailevan ajurin aikataulutus. Tarkkuuskokeessa alemmissa luokissa on erilevyisiä vaunuja, joten samalla leveydellä olevat vaunut kannattaa luokan sisällä aikatauluttaa lähtemään peräkkäin ajan säästämiseksi ja ratahenkilökunnan työn helpottamiseksi. Tarkkuusradalla keilojen väli on luokan tasosta riippuen 20 – 40 cm leveämpi kuin vaunun leveys.

Ennakkovalmisteluihin liittyviä asioita opiskellaan tuomarikurssilla ja erityisesti paneudutaan käytännön harjoittelussa, sekä kerrataan lisenssikoulutuksessa (kuva 12). Valtaosin asiat löytyvät kilpailusäännöistä, mutta osa on ns. hiljaista tietoa, joka siirtyy uudelle kokelaalle kokeneiden tuomareiden kautta.

Kuva 12. Ennen kilpailun ja luokan alkua on tuomarin tarkastettava lähtöjärjestys, mitattava rata ja tarkastettava sen vastaavuus ratapiirroksen sekä sääntöjenmukaisuus.

3.2.6 Hevostarkastukset

Kilpailun hevostarkastukset pidetään sääntöjen määrittelemällä tavalla. Ennen kilpailun alkamista SM-luokkien hevoset on tarkastettava eläinlääkärin tekemänä tarkastuksena. Muissa kilpailuissa ja luokissa voidaan ensimmäinen tarkastus tehdä ennen kestävyyskokeen alkamista tai kestävyyskokeen tauolla tai vasta maalissa riippuen, montako tarkastusta tehdään ja missä vaiheessa. Hevoset tarkastetaan kolmipäiväisissä kilpailuissa myös tarkkuuskokeen verryttelyssä. Tässä vaiheessa eläinlääkäri ei yleensä ole kotimaisissa kilpailuissa paikalla, joten tarkastaminen jää tuomariston vastuulle. Tarkastuksia voidaan tehdä muulloinkin kuin mitä tässä on mainittu.

Hevostarkastuksissa paikalla on tuomari päättämässä hevosen osallistumisesta kilpailuun tai jatkamisesta kilpailussa (hevonen liikkuu puhtaasti, jaksaa, palautuu, ei verta vuotavia tai muita haittaavia haavoja, ruhjeita, hiertymiä ym.). Eläinlääkärin ammattitaitoa on tutkia hevonen ja esittää oma käsityksensä tilanteesta (kuva 13). Tuomari tekee päätöksen tämän ja omien havaintojensa perusteella.

Hevosen hyvinvointi on tärkeä osa tuomaritoimintaa. Tähän liittyy steward-koulutukseen osallistuminen ja tuomaritoiminnan harjoittelu kokeneen tuomarin johdolla.

Kuva 13. Hevostarkastus kestävyyskokeen tauolla.

3.2.7 Tulokset

Jokaisen osakokeen jälkeen tuomari tarkastaa tulokset ja allekirjoittaa virallisen tulosluettelon, jossa näkyvät myös valjakon täydelliset tiedot (ajuri, hevonen, groomer, seura, tulos). Allekirjoituksen lisäksi tulosluettelo päivätään ja merkitään kellonaika mahdollisia vastalauseita varten, joiden tekoon on annettu enimmäisaika tulosten julkistamisesta. Kaikki tulokset julkaistaan välittömästi niiden hyväksymisen jälkeen.

Koulukokeessa jokaisen tuomarin pöytäkirjan numerot on tallennettu Driving-tulospalveluohjelmaan. Tarkastuksessa tuomarin tehtäväksi jää silmämääräisesti arvioida, että tiedot on syötetty oikein (kilpailijat ovat oikeassa järjestyksessä), ja tarkastaa, että mahdolliset annetut virhepisteet (väärinajo tms.) on otettu huomioon. Tuomariston puheenjohtaja allekirjoittaa tulosluettelon tai vaihtoehtoisesti koulukokeen päätuomarina toiminut tuomari allekirjoittaa.

Kestävyyskokeessa tuloksista tarkastetaan hylkäykset, keskeyttäneet, esteillä kertyneet virhepisteet, matkaosuuksilla tulleet aikavirhepisteet sekä isot poikkeamat normaalista. Tuomariston puheenjohtaja allekirjoittaa virallisen tulospaperin.

Tarkkuuskokeessa tuloksissa näkyvät virhepisteet ja aika, jolloin tarkastettavaksi jää vertaaminen käsin pidettyyn pöytäkirjaan sekä lopullisessa tulosjärjestyksessä hylätyt ja keskeyttäneet. Tuomariston puheenjohtaja tai viheltävä tuomari allekirjoittaa virallisen pöytäkirjan.

Lopullisessa tuloluettelossa näkyvät kaikkien osakokeiden tulokset, sijoittumisjärjestys osakokeessa ja lopullinen tulos sekä sijoittumisjärjestys.

3.2.8 Vastalauseet ja rangaistukset

Oikaisupyyntö (protesti) tekemiseen on kilpailusäännöissä määritelty enimmäisaika lähtölistan julkistamisesta, radan näytöstä, tulosten julkaisemisesta ym. Oikaisupyyntö on tehtävä kirjallisesti. Oikaisupyyntöä voi tehdä kilpailija tai muu sääntöjen määrittämä henkilö. Tuomarin tulee vastata oikaisupyyntöön kirjallisesti mahdollisimman pian. Tarvittaessa on kuultava todistajia tai saatava lisänäyttöä asiaan liittyen. Mikäli esitetty oikaisupyyntö hyväksytään, on välittömästi ryhdyttävä sen vaatimiin toimenpiteisiin.

Rangaistusten antamisesta on kilpailusäännöissä tarkat ohjeet: mihin asiaan tai tilanteeseen liittyen annetaan rangaistus ja kuka antaa. Rangaistuksia ovat huomautus, keltainen kortti (varoitus), punainen kortti (kilpailusta/luokasta sulkeminen), rikesakko, sakko ja kilpailukielto. Rangaistus voidaan antaa tai annetaan hevosen sopimattomasta kohtelusta, epäurheilijamaisesta käytöksestä tai muusta rikkeestä, jota on esim. lajisääntöjen vastainen toiminta. Tuomariston puheenjohtaja antaa rangaistuksen tapauksesta riippuen yksin tai yhdessä stewardin tai muun tuomariston kanssa. (SRL:n kilpailusääntöjen yleinen osa 1.6.2012, 28 – 29.)

3.2.9 Palkintojen jako

Palkinnot voidaan jakaa, kun tulokset on tarkastettu ja hyväksytty. Osakokeista voi kilpailun järjestäjä halutessaan jakaa palkintoja. Kokonaiskilpailusta jaetaan palkintoja suhteessa lähtijämäärään kilpailusääntöjen edellyttämällä tavalla.

Palkintojen jakoon kutsutaan usein tuomaristo, tuomariston puheenjohtaja tai osakokeessa tuomaroinut tuomari. Palkintoja jakamassa on yleensä sponsorin edustaja ja kilpailun järjestäjän edustaja. Työnjaosta palkintojen jaossa on toivottavaa sopia ennen seremonian alkamista. Protokolla, toimintatapa, pitää harjoitella etukäteen. Parhaiten sen oppii seuraamalla palkintojenjakotilaisuuksia. (Kuva 14.)

Kuva 14. Tuomari on usein mukana palkintoja jakamassa.

3.2.10 Tehtävät kilpailun päätyttyä

Kilpailun jälkeen tuomariston puheenjohtaja vastaa, että tulokset julkaistaan SRL:n vaatimalla tavalla eli kilpailun päättymisestä viikon sisällä Kipassa. Käytännön työn tekee kilpailun järjestäjä. Tuomariston puheenjohtajan vastuulla on myös mahdollisten annettujen rangaistusten tiedottaminen SRL:oon.

3.2.11 Koulukoe

Koulukokeessa (kuva 15) valjakkotuomari voi oman koulutuksensa pohjalta toimia koulutuomarina tai tehdä muita aiheeseen sopivia töitä. Koulutuomarit koulutetaan omissa koulutuksissaan (kouluratsastustuomari). Valjakkotuomarilla ei välttämättä tarvitse olla koulutuomarioikeuksia, mutta hyvä perehtyneisyys (koulutuomarikurssin käyminen ja muu tarvittava näyttö, esim. koearvostelu) vaaditaan valjakkoajon koulukokeen arvostelemiseen. Valjakkotuomarina voi toimia myös ilman, että on oikeutta arvostella koulukokeen suorituksia. Tällöin tuomari toimimatta koulukokeen arvostelevana tuomarina kuitenkin vastaa myös koulukokeen aikana tuomaroinnista eli on oltava paikalla ja ymmärrettävä koulukokeen vaatimukset.

Kansainvälisissä kilpailuissa kaikki tuomarit tuomaroivat kaikki osakokeet. Tuomareita on tällöin 3 tai 5. Kotimaisissa kilpailuissa koulukokeen tuomarit voivat siis olla erillisiä kouluratsastustuomareita, jotka on perehdytetty valjakkoajoon, tai valjakkotuomareita, joilla on koulutuomarin koulutus. Kotimaisissa kilpailuissa valjakkoajon koulukoetta arvostelee 1 – 5 tuomaria vaatimustasosta riippuen, yleensä 2 – 3.

Ennen koulukokeen alkamista tuomari tarkastaa koulukokeen järjestelyt: kilpakeittä on aidattu, kirjaimet ja tuomaritoimipisteet oikeilla kohdilla, tuomareiden sijoittelu toimipisteisiinsä, sihteerien ja tulospalvelun osaaminen, tarvittavat lomakkeet. Koulukokeen jälkeen tuomarin tehtäviin kuuluu tuloluettelon oikeellisuuden tarkastaminen ja virallisen tuloluettelon allekirjoittaminen.

Kuva 15. Nelivaljakko koulukokeessa.

3.2.12 Kestävyyskoe

Ennen kestävyyskokeen (kuva 16) alkamista tuomariston tulee varmistua, että rata on kunnossa. Käytännössä ratamestari tarkastaa reitin ja esteet, tuomareita kiinnostaa tässä vaiheessa lähinnä lähtö- ja maalialueet sekä taukopaikka – lähdön ja maalin linjat sekä Emit-ajanottolaitteiston leimauspaikat. Työnjaosta stewardien kanssa on syytä sopia myös ennen kilpailupäivän alkamista. Estetuomarit ja muu estehenkilökunta sekä ajanottajat koulutetaan tehtäviinsä viimeistään kilpailupäivän aamuna. Tuomaristo usein kouluttaa, mutta ainakin varmistaa, että toimihenkilöt hallitsevat tehtävänsä. Kuuluttajan tietotaidosta on myös varmistuttava: hylkäyksiä ei kuuluteta ennen tuomarin virallista hyväksyntää, onnettomuustilanteissa on osattava valita sanansa oikein.

Yksi tuomareista on sijoitettava taukopaikalle, yksi maaliin ja loput valvomaan estealueita sekä muutoin kilpailun kulkua. Käytännössä kotimaisissa kilpailuissa on tuomariston puheenjohtajan lisäksi yksi toinen tuomari kestävyyskokeen aikana. Tämä tarkoittaa, että yleensä tuomariston puheenjohtaja valvoo kilpailun kulkua, estealueita, tulospalvelua ja toimihenkilöitä sopivaksi katsomaltaan paikalta. Toinen tuomari valvoo taukopaikkaa ja maalialuetta, jotka kotimaisissa kilpailuissa useimmiten sijaitsevat samassa paikassa tai ainakin lähekkäin, jotta eläinlääkäreitä voidaan helposti hyödyntää molemmissa paikoissa.

Taukopaikalla tuomarin tehtävänä on päättää mahdollisesta valjakon hylkäämisestä (esim. hevonen ei palaudu annetussa ajassa). Täällä apuna on eläinlääkärin ammattitaito. Maalissa tarkkailtavia asioita ovat mm. sääntöjen määrittämä ”kokonainen valjakko” eli vaunussa kaikki pyörät mukana ja valjaat ehjät (käyttökuntoiset). Estealueilla estetuomari voi tarvita tuomarin apua valjakon epäselvissä reittivalinnoissa (vaihtoehtoina hylkäys, virhepisteitä tai oikea suoritus), ajurin hevosen käsittely on tarkkailussa (väsyneellä hevosella ajaminen, liian kova käskeminen tai piiskan käyttö), esteiden kunto (este hajoa – ehditäänkö korjata ennen seuraavan valjakon tuloa tai pitääkö kilpailu tilapäisesti keskeyttää), onnettomuustilanteissa kilpailun kulku (tilapäinen keskeyttäminen tai kiertotie ja siitä tiedottaminen tai muu vaihtoehto). Tulospalvelu voi tarvita apua epäselvissä tai tulkinnanvaraisissa tilanteissa (esim. kilpailijan Emit-kortti näyttää täysin eri aikaa kuin olisi oletettavaa). Stewardikin tarvitsee apua, koska ei voi hylätä valjakkoa, joten tähän tarvitaan tuomarin päätösvaltaa. Epäselvässä hevosenkäsittelytilanteessa stewardi tekee tilanteen vaatiman ratkaisun ja raportoi siitä sitten tuomarille, joka tekee mahdolliset rangaistus päätökset.

Kuva 16. Pari- ja

nelivaljakko kestävyyskokeen esteellä.

Kilpailussa on paljon nopeatempoisia tilanteita, joihin on reagoitava välittömästi. Rangaistuksia voi antaa myöhemminkin, mutta tilanteisiin on osattava puuttua. Näihin harjoittelu tapahtuu vain kokeneen tuomarin ohjauksessa. Koulutuksissa ei ole mahdollista käydä kaikkia tilanteita läpi – voidaan vain antaa työkaluja tilanteisiin. Näiltä osin tuomari ei tule koskaan valmiiksi.

Kestävyyskokeen jälkeen tuomari tarkastaa tulokset ja allekirjoittaa virallisen tulosluettelon.

Kestävyyskokeen oppi uudelle tuomarille annetaan sääntötietämyksen lisäksi parhaiten käytännössä, erityisesti kokeneen tuomarin apulaisena (”varjona”) toimiessa.

3.2.13 Tarkkuuskoe

Tarkkuuskokeessa (kuva 17) tuomari seuraa suorituksia tuomaritornista ja, mikäli tuomareita on riittävästi, myös radalta. Tuomaritornissa oleva tuomari (yksi tai useampi) vastaa ajanotosta, virhepisteiden seurannasta ja muusta valjakon toiminnasta. Radalla oleva tuomari seuraa myös valjakkoa ja näkee erityisesti ne kohdat, jotka tuomaritorniin erottuvat huonosti. Yhden tuomarin pitäisi olla verryttelyalueella varmistamassa, että hevoset ovat kunnossa ja kykeneviä kilpailemaan (ontuvia tai muuten ei kilpailukuntoisia hevosia ei haluta radalle). Kotimaisissa kilpailuissa tämä tehtävä joudutaan vähäisestä tuomarimäärästä johtuen antamaan stewardien hoitoon. Epäselvässä tapauksessa stewardi pyytää tuomarin paikalle.

Kuva 17. Yksikkö tarkkuuskokeessa.

Tarkkuuskokeen päätyttyä tuomari tarkastaa tulokset ja allekirjoittaa virallisen tuloluettelon. Mikäli tämä oli viimeinen osakoe kilpailussa, tuomariston puheenjohtaja tarkastaa kokonaiskilpailun tulokset ja allekirjoittaa virallisen version.

Tarkkuuskokeen asioita opiskellaan käytännön tehtävissä. Esteratsastustuomarin koulutus ja kokemus antaa hyvän pohjan, mutta valjakkoajon sääntöihin ja käytännön toteutuksiin täytyy myös perehtyä.

Tarkkuuskokeessa esteratsastustuomarikoulutuksen saanut ja käytännön tehtäviä tehnyt tuomari on saanut hyvän pohjakoulutuksen tehtävänsä. Valjakkotuomariksi opiskellessa pitää tehdä runsaasti käytännön harjoituksia, jotta tähän nopeatempoiseen tehtävään saa rutiinia ja säännöt sovellettua hyvin käytäntöön. Tulospalvelussa työskentelystä ja Driving-ohjelman käyttämisestä on suuri hyöty asioiden omaksumisessa.

3.2.14 Turvallisuus, varautuminen ja toiminta onnettomuustilanteissa

Turvallisuudesta on yleisötilaisuuksissa, joita valjakkoajokilpailutkin ovat, aina huolehdittava (kuva 18). Turvallisuuspäällikkö on vastuussa tästä asiasta yhdessä kilpailun johtajan ja järjestävän seuran puheenjohtajan sekä hallituksen kanssa. Turvallisuusasioihin kiinnittää huomiota myös ratamestari rataa suunnitellessaan, stewardi käytännön toiminnassa ja tuomari asioita hyväksyessään. Lisäksi paikallinen poliisi haluaa tiedon yleisötilaisuuden järjestämisestä ja mahdollisesti siihen liittyviä dokumentteja.

SRL ja kilpailusäännöt edellyttävät, että onnettomuustilanteisiin ja äkillisesti muuttuviin sääolosuhteisiin varaudutaan (turvallisuussuunnitelma, pelastussuunnitelma). Tuomarikoulutuksessa ja käytännön toiminnassa pitää etukäteen miettiä, mitä tehdään ja miten toimitaan onnettomuuden sattuessa (proseduuri kilpailun keskeyttämiseen tilapäisesti tai kokonaan), asiasta tiedottaminen ja asian dokumentointi (onnettomuusraportti). Valjakkoajokilpailun keskeytyskoetta ei voi aloittaa ennen kuin sääntöjen määrittämät henkilöt ovat paikalla (eläinlääkäri, lääkäri/ambulanssi).

Kuva 18. Turvallisuus ennen kaikkea! Onnettomuustilanteisiin pitää varautua.

3.2.15 Tuomarietiikka

Tuomarin täytyy olla sopiva tehtäväänsä. Sääntötietämyksen lisäksi täytyy hallita kilpailun järjestelyihin liittyvät asiat ja tuntee muiden kilpailuissa toimivien toimenkuvat.

Tuomari noudattaa kilpailusääntöjä, aikataulua, on tasapuolinen toiminnassaan, hoitaa annetut tehtävät, käyttäytyy tehtävän edellyttämällä tavalla, puukeutuu korrektisti sääolosuhteet huomioon ottaen, on kohtelias, tehokas ja eduksi lajille. Kaikkia edellytyksiä ei ole mahdollisuutta tässä luetella, mutta syytä pitää mielessä, että tuomari on kutsuttuna vieraana, edustamassa lajia ja Ratsastajainliittoa sekä erityisesti tulkitsemassa sääntöjä. Kilpailijoilta vaadi-

taan tietynlaista pukeutumista, käyttäytymistä ja toimimista, on tuomarin ol-tava näissä esimerkkinä.

3.2.16 Miten vaadittavaan osaamiseen päästään

Valjakkoajon aluetuomariksi haluava osallistuu valjakkotuomarikurssille, jos-sa käydään läpi SRL:n kilpailusääntöjen yleinen osa (KS I) ja valjakkoajon kilpailusäännöt (KS IX). Koulutuksessa ja harjoitteluissa perehdytään tuoma-rin toimintaan ja tehtäviin ennen kilpailua, kilpailun aikana sekä kilpailun jäl-keen. Kurssin sisällöstä on kerrottu tarkemmin kohdassa 3.4.6. Koulutus on kaksipäiväinen koulutus joko omana tapahtumanaan tai kilpailujen yhteydes-sä, jolloin koulutuksen kesto voi olla pidempi kilpailujen pituudesta riippuen.

Kuva 19. Käytännön tilanteissa testataan mm. tuomarin nopeaa päätöksentekokykyä poh-jautuen hyvään sääntötuntemukseen ja käytännön kokemuksiin.

Kurssin lisäksi tuomarikokelas tekee harjoitteluja kilpailuissa kokeneen tuo-marin valvonnassa erilaisissa tuomaritoimintaan liittyvissä tehtävissä (kuva 19). Näistä on kerrottu tarkemmin kohdassa 3.5.

Kansalliseksi B-tuomariksi haluava on jo aluetuomari ja toiminut tuomariteh-tävissä kilpailuissa. Kurssilla syvennytään kilpailusääntöihin ja tuomaritoi-mintaan erityisesti tuomariston puheenjohtajan näkökulmasta.

A-tuomaristatuksen saavuttamiseksi on toimittava B-tuomarina aktiivisesti vuosia (vähintäänkin noin 5 vuotta, tämä on FEI:n määritelmä ”senior judge”-tuomarille, joka voi toimia kansainvälisissä kilpailuissa kansallisen tuomarin statuksella) (Promotion Criteria of International Driving Officials 2014, 1).

3.2.17 Osaamisen ylläpitäminen

Valjakkotuomarin on osallistuttava oman lajinsa lisenssikoulutukseen vähintään joka toinen vuosi, mieluummin joka vuosi. Lisenssikoulutuksissa käydään läpi menneen vuoden tapahtumia ja tilanteita kilpailuissa, linjataan tulevan kauden toimintatapoja, käydään läpi sääntömuutoksia ja sääntömuutos-tarpeita sekä muita ajankohtaisia asioita.

Käytännön kokemusta tuomari saa toimihenkilötehtävissä kilpailuissa. Myös muut kuin oman tason tuomaritehtävät antavat kokemusta ja näkemystä: alemman tason tuomaritehtävät, harjoittelijana ylemmällä tasolla, kilpailun järjestäjänä, tulospalvelussa, kansliassa, ratahenkilökuntana, sihteerinä, turvallisuuspäällikkönä jne. Mikäli tuomarilla on steward- ja/tai ratamestarilisenssi, on hyvä hakea välillä näkökulmaa myös näistä tehtävistä (kuva 20).

Kuva 20. Laaja osaaminen ja muiden työtehtävien ymmärtäminen tuo syvyyttä tuomaritehtävien hoitamiseen.

Ajamisesta ja hevosista oppii uutta paitsi itse ajamalla ja valmentautumalla myös toisten valmennuksia ja kilpailusuorituksia seuraamalla, joten retki valmennustilaisuuteen tai kotimaan kilpailujen lisäksi ulkomaisiin kilpailuihin kannattaa myös tuomaritoiminnan näkökulmasta. Eikä muiden ratsastuslajien seuraaminen ole huono idea! Ulkomaisiin kilpailuihinkin voi tarjoutua toimihenkilöksi (sihteeriksi, ajanottaja, ratahenkilökunta, estetuomari jne.) tai rata-

mestarin apulaiseksi, stewardin avuksi. Koulukokeessa voi päästä myös tuomarin työskentelypisteeseen kuunteluoppilaaksi, mutta tilaisuuksia on tarjolla harvoin.

3.2.18 Lisämateriaalit omaehtoiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen

Kotimaista materiaalia valjakkoajon osalta on minimaalisen vähän, mutta englanniksi ja saksaksi löytyy: kirjoja, lehtiä, internetartikkeleita, videoita jne. Kirjoista voi suositella vanhaa, mutta ei vanhentunutta, yhtä harvoista suomennetuista kirjoista Valjakkoajo (Bengt Blomqvist, SRL, 1993), jossa käydään läpi valjakkoajon perusasiat. Erityisesti tuomarina kannattaa perehtyä vanhaan, mutta osin edelleen ajankohtaiseen kirjaan Judging Carriage Driving (Sallie Walrond, J.A. Allen, 1994), joka on hyvä oppikirja ja käsikirja tuomarille, tosin brittinäkökulmasta, mutta toimii meilläkin, kunhan suodattaa meillä tarpeettomat asiat pois. Myös vanha kirja, mutta hyvin eri ajokulttuureja esittelevä on Art of Driving (Max Pape, J.A.Allen 1991). Uudemmissa kirjoista tutustumisen arvoinen on erityisesti aloittelevalle valjakkoharrastajalle suunnattuun Learning to Carriage Drive (Minta Winn – Sally Taylor – Stephanie Kill, A&D Media Ltd, 2008).

Valjakkovalmentajien kotimainen joukko on harvalukuinen, mutta aktiivinen. Lisäksi ulkomaisia valmentajia vierailee Suomessa ajoittain mm. SRL:n maa-joukkuevalmennuksia pitämässä. Myös yksityiset yrittäjät kutsuvat nimekkäitä valmentajia vierailulle. Valmennusten seuraamisesta on hyötyä ja oppia erityisesti koulukoetta arvosteleville tuomareille. Valmennuksissa harjoitellaan myös tarkkuuskoetta sekä kestävyyskokeen esteitä, joten näissäkin voi koulua silmäänsä ja harjoitella ajanottoa sekä tulkinnanvaraisia tilanteita (kuva 21).

Valjastuskoulutuksia ja valjakkomerkin suoritusmahdollisuuksia pidetään harvakseltaan, mutta alan yrittäjiltä voi kysellä kursseista, tai järjestää tilaisuuden itse. Valjakkomerkin suoritukseen kuuluu teoriaosuus, jossa käydään läpi mm. valjastusta ja ajamiseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia. Lisäksi tehdään valjastus- ja ajokoe.

Omaa aktiivisuutta tarvitaan! Lajiin liittyvät yhdistykset tarjoavat mahdollisuuksia, kun itse ensin kertoo tarpeista – ja usein myös haluaa niitä itse järjestää. Yhteistyötä voi virittää rotujärjestöjen kanssa tai työhevosiin liittyvien yhdistysten sekä tekijöiden yhteistyönä.

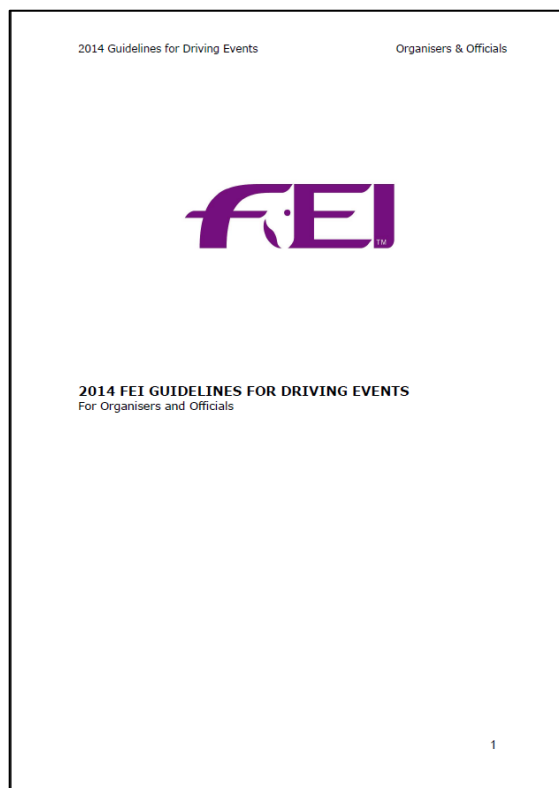

Kuva 21. Valmennuksissa harjoitellaan kilpailunomaisia tilanteita.

3.3 Kurssilaisen materiaali

Kurssilaisten oletetaan tuovan koulutukseen mukanaan ajantasaiset kilpailusäännöt; SRL:n kilpailusääntöjen yleinen osa KS I ja valjakkoajosäännöt KS IX (sis. valjakkoajon SM-säännöt, valjakkoajon aluekilpailusäännöt, valjakkoajon aluetason mestaruussäännöt) ovat tuomarille ehdottoman tarpeellisia. Lisäksi on suositeltavaa perehtyä FEI:n ohjeisiin kilpailujärjestäjälle (Guidelines for Organisers & Officials 2014) (kuva 22) ja valjakkoajon steward-manuaaliin (Stewards Manual Driving 2006) sekä kotimaisiin valjakkoajokilpailukutsuihin, joita löytyy SRL:n kilpailupalvelujärjestelmä Kipasta.

Kilpailusääntöjen hyvä hallitseminen ennen kurssille tuloa on edellytys sääntöjen soveltamiselle, joita kurssilla harjoitellaan mm. kilpailukutsuja tarkastamalla tai tuomarien tehtäväjako miettimällä.

Kuva 22. FEI:n sivuilta löytyy mm. Guidelines-opas.

3.4 Kouluttajan näkökanta

Koulutukset toteutetaan viikonloppukursseina (2 päivää) tai kilpailujen yhteydessä (tällöin koulutuksen kesto voi olla enemmänkin kuin 2 päivää). Kouluttaja toimii vapaaehtois pohjalta oman palkkatyönsä ohella.

Kurssikutsu julkaistaan SRL:n toimesta. Ilmoittautumiset menevät sovitulle henkilölle (SRL:n palkattu työntekijä, kurssin kouluttaja tai muu nimetty henkilö). Koulutusten pääjärjestämisvastuu on siirtymässä Hevosopistolle, jossa muutenkin valtaosa koulutuksista järjestetään.

Koulutus järjestetään Hevosopistossa Ypäjällä tai muussa sopivassa paikassa. Lajikomitea yhdessä kouluttajan ja SRL:n koulutuspäällikön kanssa suunnittelee tilaisuuden, tekee paikka- ja ruokailu- sekä mahdolliset majoitusvaraukset. Koulutus on lähinnä teoriaa. Käytännön tehtäviä voidaan tehdä esim. tarkkuusradan tarkastamisessa, jolloin kurssi on helpointa toteuttaa valmennuksen tai kilpailun yhteydessä.

Koulutuksessa tarvittava materiaali on kouluttajan vastuulla. Mikäli materiaalin tekeminen kuuluu jollekin muulle henkilölle, jää lopullinen materiaalin

muokkaus kouluttajan työksi. SRL antaa oman toimintansa esittelymateriaalin.

3.4.1 Kouluttajat

Kouluttajina toimivat SRL:n ja lajikomitean hyväksymät lajin asiantuntijat. SRL järjestää kouluttajille koulutusta. Myös liiton esittelymateriaalit, ohjeet tilaisuuksien järjestämiselle ym. tulevat SRL:sta.

Kouluttajina toimivat lajin kokeneet tuomarit, yleensä FEI-tuomarit. Tuomarikoulutuksessa voidaan hyödyntää myös stewardikouluttajia, vaikka stewardikoulutus sinänsä on oma kurssinsa. Tuomarin ja stewardin yhteistyö on tärkeää, kuten myös tuomarin tietotaito hevosen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

3.4.2 Kurssikutsu

Kouluttaja laatii kurssikutsun yhdessä SRL:n koulutuspäällikön tai muun nimetyn henkilön kanssa. SRL julkaisee kutsun liiton koulutuskalenterissa. Kouluttaja tai lajikomitea voi lisäksi julkaista kutsun muussa lajin aktiivit tavoittavassa paikassa.

Kurssikutsussa kerrotaan, mikä koulutus on kyseessä, missä järjestetään ja milloin, kuka kouluttaa, mitä maksaa, kenelle suunnattu, mitä vaaditaan ja mikä on kurssin sisältö, sekä muuta tarpeellista tietoa.

Malli kurssikutsusta on liitteessä 1.

3.4.3 Ohjelma

Tuomarikoulutuksessa tehdään alkutesti tai käydään läpi ennakotehtävä, ja kurssin päätteeksi tehdään loppukoe. Kilpailusääntöjen yleisen osa on yksi tärkeimpiä tuomarin hallittavista aihepiireistä; tästä löytyy perusrunko kilpailun kululle mm. kilpailukutsu, ilmoittautuminen ja sen peruuttaminen, palkinnot, rangaistuskäytäntö. Kilpailun kulku ja toimiminen tuomarina/tuomariston jäsenenä, kilpailukutsun ja tulosten tarkastaminen sekä tehtävät ennen kilpailua, kilpailun aikana ja kilpailun jälkeen ovat myös keskeisiä tuomarikoulutuksen aiheita. Unohtaa ei sovi myöskään hevosen hyvinvoinnin huomioimista (yhteistyö stewardin kanssa) sekä urheilullisen toiminnan ymmärtämistä (esim. ratamestarin toimenkuvaan kuuluvat asiat, joista mm. radan tarkastaminen kuuluu tuomarille).

3.4.4 Alkutehtävä

Alkutehtävän tarkoituksena on perehdyttää kurssille tulija kilpailusääntöihin. Ei riitä, että säännöt on kertaalleen luettu, vaan asiat täytyy löytää ja ymmär-

tää. Alkutehtävä voidaan tehdä ennakkotehtävänä ennen kurssille saapumista tai kurssin alkaessa. Alkutehtävään kukin käyttää aikaa niin paljon kuin on tarpeen. Jos tehtävä tehdään kurssiin kuuluvana, on tarpeen antaa aikaraja esim. 1 - 2 tuntia.

Mikäli alkutehtävä palautetaan kurssin vetäjälle ennen koulutuksen alkua, voi kouluttaja hyödyntää koulutuksessa tietoja kurssilaisten tasosta ja osaamisesta.

3.4.5 Varsinainen koulutusmateriaali

Koulutuksessa esitellään SRL:n organisaatio ja toiminta sekä kilpailujärjestelmä. Tulevan tuomarin täytyy tietää nämä voidakseen tarkastaa kilpailukutsun tai toimiakseen oikein rangaistuksia jakaessaan. Kilpailukutsuja on hyvä olla useampia, jotta voidaan harjoitella kutsujen tarkastamista. Tuomarille lähetetään tarkastettavaksi yleensä ns. paperikutsu. Virallinen kilpailukutsu tehdään Kipaan. Paperikutsu ja Kipan kutsu ovat ulkonäöllisesti erilaisia, mutta niiden pitäisi sisältää samat asiat.

Kilpailusäännöt (KS I ja KS IX liitteinen ja lisukkeinen) ovat edellytys tuomaritoiminnalle. Nämä jokainen kurssilainen tuo itse mukanaan.

Kurssin vetäjä on varannut mukaansa tarkastettavia kilpailukutsuja, erilaisia lomakkeita mm. koulutuomarin pöytäkirja, valjakkotarkastuspöytäkirja, kestävyyskokeen ratapiirros, kestävyyskokeen estepohjat, kestävyyskokeen matkat ja ajat, tarkkuuskokeen pöytäkirja, tarkkuuskokeen ratapiirros sekä tietenkin tuloslistoja. Kansallisella tuomarikurssilla on paikallaan perehtyä myös rangaistuslomakkeistoon (mm. keltainen kortti) sekä oikaisupyyntöproseduuriin.

Toivottavaa on, että malliksi on saatu jo olleiden kilpailujen materiaalia sekä tarvittaessa muutama tyhjä lomake täyttämistä varten. Tuleva tuomari ei voi kilpailuissa sanoa, että ei tiedä, millainen tarvittava lomake tai muu materiaali on; tarvittaessa tuomari piirtää pohjan vaikka käsin (kuva 23). Aiemmin on tehty opinnäytetyö valjakkoajokilpailujen järjestämiseen liittyen (Honkanen 2011), johon liittyviä lomakkeita ja ohjeita löytyy valjakko.net -sivustolta (Kisatietopankki 2014).

SANDRINGHAM H D T June 24th – 26th 2011

Obs number 6	Competitor number	Obstacle Leader..... Record Time in Minutes Seconds and Hundreths PLEASE WRITE CLEARLY	Hold Up Mins Secs :	Time Min Secs Huns : : :
-------------------------------	--------------------------	---	----------------------------------	---------------------------------------

(A) Groom or Grooms down (per incident)	(B) Driver Dismount	(C) Turning Over	(D) Leaving Obstacle	(E) Corrected Course	(F) Wrong Course	(G) Leg over Lead Bar Pole or Shaft	(H) Leg Over Trace	(I) Balk Exit of Groom On the Obstacle	(J) Leading Horse Through Obstacle	(K) Disobedient Element	(L) Over Sables

Gate Sequence [Including Gates Driven Backwards]

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Obs. number
6

SANDRINGHAM HORSE DRIVING TRIALS
The Royal Estate
Sandringham, Norfolk
24th - 26th June 2011
© 2011 Sandringham Estate, Norfolk

HT CD Barry Hunter

REMEMBER:

1. DRAWING VEHICLE TRACK: CONTINUAL LINE plus a few arrows
2. COMPETITOR NUMBER: All members of the team check for this
3. SCORE BOXES: ONLY TICK and then only if fault occurs
4. CONTENTIOUS HAPPENINGS: Observe and record IMMEDIATELY
5. HOLD-UPS: Hold-up steward WRITE DOWN hold-up time

Documents/Phil/30/10/2008

Kuva 23. Estetuomarin pöytäkirjapohja on kyettävä piirtämään itsekin.

Kilpailukutsun tarkastaminen on kouluttajan ammattitaitoa, jota pitäisi saada jaettua tuomarikokelaille. Tuomarin tehtäviin kuuluu kilpailukutsun tarkastaminen ja hyväksyminen. Kilpailukutsu on pohja toiminnalle kilpailussa, joten se on osattava tarkastaa huolellisesti. Kilpailukutsun laatii kilpailun järjestäjä yhdessä tuomariston puheenjohtajan kanssa.

Turvallisuusasioissa perehdytään kilpailujen läpiviemiseen vaikuttavia turvallisuusasioita, joita ovat mm. turvallisuuspäällikön ja stewardin kanssa tehtävä yhteistyö, turvallisuussuunnitelma, eläinlääkäri, ambulanssi, lääkäri ja muut turvallisuuteen vaikuttavat asiat.

Tuomarin kaikkia tehtäviä on mahdotonta listata, mutta tärkeimmät asiat tulevat esille jo kilpailusäännöissä. Lisäksi pitää muistaa yhteistyö muiden toimihenkilöiden kanssa ja heidän työtehtävänsä sekä tuomarin toiminta kilpailun kuluessa sekä ennen ja jälkeen kilpailun.

Hevostarkastusten ajankohdat, tuomarin tehtävät niissä, muiden toimihenkilöiden tehtävät tarkastusten onnistumisessa, tarkastuspaikat sekä mahdolliset dokumentit tulee käydä huolellisesti läpi. Tässä vaiheessa korostuu yhteistyö stewardin ja eläinlääkärin kanssa sekä hevosen hyvinvointi.

Eri osakokeet on käyty läpi kilpailusäännöissä. Tässä yhteydessä on syytä painottaa tuomarin sijaintipaikkaa, ensisijaisia tehtäviä, ennakkoon tehtäviä töitä, muiden toimihenkilöiden työtehtäviä, lomakkeita ja virhepistelaskua. Kilpailun aikana näitä asioita ei ehdi opiskella, joten ne on osattava.

Kilpailusäännöissä on käyty rangaistuskäytäntö läpi, mutta koulutuksessa siihen on syytä syventyä siltä osin, mikä on vakava rikkomus ja mikä taas vähäisempi ja mikä näihin asioihin vaikuttaa. Tuomarikokelaan on myös tiedettävä, mitä tuomari saa ja mitä tuomarin pitää tehdä eri tilanteissa sekä milloin stewardi voi hoitaa tai jakaa tuomariston kanssa näitä tehtäviä. Vastalauseproseduuri (oikaisupyyntö) on myös syytä käydä läpi.

Kilpailukutsun ohella toinen tärkeä tuomarin tehtävä on tulosten tarkastaminen (kuva 24), joka ei sekään ole helppo tai yksiselitteinen asia. Käytännössä tuomari käy tulokset läpi yhdessä tulospalvelun kanssa. Kilpailun aikana tuomarin kannattaa tehdä omia muistiinpanojaan, joita voi verrata valmiisiin tuloksiin. Tätä on koulutuksessa hankala harjoitella, mutta asiaa voi ohjeistaa. Mikäli koulutus järjestetään kilpailujen yhteydessä, päästään käytännön harjoituksiin tältä osin heti.

Tuomarin täytyy tuntea palkintojen jakoon liittyvä toimintamalli. Se on selkeä tehtävä kurssilla läpikäytäväksi: kuka tekee, mitä tekee, milloin, miten ja kenen kanssa.

Tuomarietiikka on mielenkiintoinen osio koulutuksessa. Tästä on helppo jatkaa kurssin illanvietossa, koska asioihin on harvoin yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua, vaikka linjaus olisikin tietynlainen. Tuomarietiikkaan liittyy tuomarin käytös, pukeutuminen, ajankäyttö ja täsmällisyys, sääntöjen tulkinta ja noudataminen jne.

Tuomarin tulee varautua erilaisiin onnettomuuksiin ja kriiseihin, joita kilpailuissa voi tapahtua tai kilpailutapahtumaa kohdata. Pienimuotoinen omaehtoinen valmistautuminen on paikallaan ja jonkinmoinen ohjeistus asiaan on syytä antaa jo koulutuksessa.

Valjakkoajon SM 2013 Wiurila 2.-4.8. Tulokset koe A+B+C

NR	NAME	CLT	A	CLT	B	CLT	C	CLT	A+B+C	CLT
ALUE HELPPO, NUORET										
408	Tirkkonen Sanna HUSR	1	52,12	1	38,05	3	0,00	3	90,17	1
	408:SG HARALD									
323	Valtonen Päivi URAT	2	54,12	2	37,51	2	0,00	2	91,63	2
	323:LAVILAN MINTTU									
450	Johansson Marita MänRa	3	60,25	4	32,09	1	3,00	5	95,34	3
	450:EDVARD									
393	Valtonen Päivi URAT	4	57,37	3	40,58	4	0,00	4	97,95	4
	393:PIKKU OTTO									
374	Korhonen Janita NaR	5	64,75	5	60,04	6	0,00	1	124,79	5
	374:TAHITI'S VANILLA ANEMONE									
306	Raatikainen Taija SRS	6	72,37	6	50,62	5	3,00	6	125,99	6
	306:TEERISALON VICTOR									
ALUE HELPPO, PONIT										
344	Rinne Laura URAT	1	72,75	2	50,94	1	0,00	1	123,69	1
	344:NIEMENPELLON MIMOSA									
333	Rinne Laura URAT	2	63,12	1	58,41	2	3,00	3	124,53	2
	333:STONECASTLE'S WILD PRINCE									
352	Linden Pia WIUHU	3	75,37	3	121,30	3	3,00	2	199,67	3
	352:LEMPILÄN RIVERDANCE									
350	Järvelä Kati WIUHU		89,62	4			19,35	4		
	350:KYDÖN GEISHA									
ALUE HELPPO HEVOSET										
414	Vilenius Juha UrHU	1	62,87	2	93,42	1	3,00	2	159,29	1
	414:KIRKASTUS									
406	Järvelä Sanna SRS	2	71,75	3	126,01	2	3,00	1	200,76	2
	406:STRELIZIA NICOLAI									
402	Joronen Essi SRS		55,00	1		RE	6,00	3		
	402:EVELIEN K									
KANSALLINEN VAATIVA										
189	Lahti Taru RUSKO	1	56,20	1	55,75	3	3,00	1	114,95	1
	189:CARAMANTE									
199	Simonsen Ben HUSR	2	61,20	2	53,17	1	6,00	3	120,37	2
	199:SG FELICE									
105	Friis Anne UrHU	3	62,90	3	53,57	2	6,00	2	122,47	3
	105:FRIISIN PALETTI									
252	Ehrnsten Jenny HUSR	4	68,60	4	63,72	4	18,00	5	150,32	4

Kuva 24. Tulosten tarkastaminen on olennainen osa tuomarin tehtäviä.

Kansainvälisen ratsastajainliiton FEI:n materiaaleja on järkevää hyödyntää. FEI Guidelines for Driving Events Organisers & Officials -vihkonen tarjoaa hyvän muistilistan myös tuomarin tueksi. Ohjeistus on tehty kilpailujärjestäjän tarpeisiin. Kilpailujärjestäjän apu ja tuki kansainvälisissä kilpailuissa on kilpailujen tekninen asiantuntija, jota Suomen kilpailujärjestelmässä valjakkoajon osalta ollaan vasta ottamassa käyttöön, lähinnä SM-kilpailujen osalta. Tekninen asiantuntija nimensä mukaisesti tarkistaa kilpailujen järjestelyihin liittyviä asiat. Suomessa tämä tehtävä kuuluu osittain tuomarille, jos sen kilpailujärjestäjän lisäksi jollekin muulle katsotaan kuuluvan. Tuomari ei kuitenkaan voi aloittaa kilpailua ennen kuin järjestelyt ovat sillä tasolla, että se on mahdollista. Guidelines-vihkosessa on useampi tarkastuslista toimivien

järjestelyjen varmistamiseksi. Näitä kotimaisissa kilpailuissa voisi hyödyntää enemmänkin, joten tuomarikoulutuksessa pitää tutustua myös kansainväliseen materiaaliin.

3.4.6 Lopputesti

Lopputestin tarkoituksena on mitata kurssilaisen tietoja, tiedon määrää ja laatua. Kurssilaisen pitää hallita säännöt pääpiirteittäin, kilpailun kulku, eri toimihenkilöiden tehtävät ja erityisesti tuomarin tehtävät. Kirjallinen koe suoritetaan valvotusti ilman sääntökirjoja tai muita apuvälineitä. Kokeeseen varattu aika riippuu kokeen laajuudesta, yleensä noin tunnin pituinen testi on luvassa.

Kokeen tarkastaa kurssin vetäjä. Harjoitteluja voi tehdä ennen kurssin käymistä tai sen hyväksytyksi saamista.

3.5 Harjoittelut

Tuomarikoulutukseen kuuluu olennaisena osana käytännön harjoittelu. Harjoittelutehtävät on listattu taulukossa 6, jossa annetut työskentelyajat ovat minimejä - enemmänkin saa tehdä, on jopa toivottavaa. Harjoitteluja voi tehdä jo ennen kurssin käymistä. Kaikkia tehtäviä ei ehkä saa suoritettua kurssia seuraavana kilpailukautena johtuen vähäisestä kilpailutarjonnasta, joten ehdotonta määräaikaa harjoittelujen loppuun saamiseksi ei voida antaa, suosituksena kuitenkin kahden vuoden kuluessa kurssin käymisestä.

Voimassa olevalla toimihenkilölisenssillä voi kuitata siihen liittyvät harjoittelut tehdyksi, esim. ratamestarilisenssin omaavan ei tarvitse toimia ratamestarin apulaisena.

Harjoittelujen tarkoituksena on perehdyttää tuomarikokelas laajasti eri valjakkoajon toimihenkilötehtäviin. Vaikka tuleva tuomari ei koskaan esimerkiksi stewardiksi tai ratamestari kouluttautuisi, on hänen tiedettävä, mitä stewardin tai ratamestari tekee ja miten tilanteissa toimitaan. Vastaavasti on ensiarvoisen tärkeää ymmärtää kanslian ja tulospalvelun tehtävät käytännössä (kuva 25), kokeilla sihteerinä toimimista, syventyä estetuomarin työhön jne. Valjakkoajotuomarin pitää tietää ja osata valjakkoajokilpailujen järjestelyt ja toimihenkilötehtävät. Hänen tulee tarvittaessa kyetä perehdyttämään uusi työntekijä tehtäviinsä, sekä jakaa tuomarin ja esim. stewardin tehtäväkenttä, jotka osin menevät päällekkäin.

D.	Name	Dressage		Marathon Sections	Marathon Obstacles - Seconds								Total		Place	Con	
		A1+A11	Place	TIME/REF Penalties	3	4	5	6	7	8	TOTAL SECS	Obstacle time Penalties	B	A+B		F	T
62	ADVANCED HORSE PARS																
72	JO ATTENBERGUBAH																
73	NICK LEE																
76	BARNABY BOHMAN																
75	SHI ROTLEY																
76	GAUL BISHOP																
77	NICK HANKINS																
74	BETH CARSTICK																
80	JANE PICKFORD																
85A	ADVANCED SINGLE PONY																
18	LIZ KANE																
19	SHI MART																
20	TRACY FLETCHER																
21	GAUL BOHMAN																
32	JANE CANN																
23	SHI DENNEY																
8A	INSESE BOE IN BAND																
89	COLINE BOHMAN																
85	ELMER MCKINSON																
46	DEB LANE																
57	PAUL BOHMAN KIRLEY																
91	BOB STELL																
98	GORD BOHMAN II																
90	BOB MOODS																
91	PIPPA BASSETT																
85 G	ADVANCED PONY PARS																
33	JAMES BOGOME																
36	JESSICA MCKEDITH																
35	ANNA BRAYTON																
36	JAKE WICKENS																

Kuva 25. Tulospalvelussa työskentely opettaa tuomaria myös tulosten tarkastamiseen.

Harjoittelun valvojan minimi on määritelty taulukossa 6. Toivottavaa on, että valvoja, joka samalla toimii ohjaajana, on mahdollisimman kokenut valjakko-toimihenkilö. Hyvän työskentelyrutiinin hankkimiseksi tuomarikokelaan kannattaa tehdä samaan asiaan useampi harjoittelu ja mielellään eri valvojille.

Taulukossa 7 on esitelty harjoittelusuorituksia korvaavia tehtäviä. Erityisesti kannattaa huomata, että estetuomarin ja tuomariston puheenjohtajan avustajan tehtäviä ei voi korvata millään, ne on suoritettava. Kokeneella kilpailijalla on usein tietoa kilpailuihin vaadittaviin tehtäviin, mutta ei käytännön tuomaa rutiinia ja tietotaitoa, joten kilpailusuorituksilla ei voi korvata vaadittuja harjoitteluja.

Tuomariston puheenjohtajan varjona toimiminen kannattaa jättää harjoittelujen loppupäähän, jotta tehtävästä saa mahdollisimman paljon irti. Tilanteita tulee ja menee, vierestä seuraamalla niiden selvittämisestä saa parhaiten kokonaiskuvan. Mestari – oppipoika – asetelma tuo tässäkin tapauksessa parhaan lopputuloksen.

Taulukko 6. Tuomariharjoittelut valjakkoajokilpailuissa

<i>tehtävä</i>	<i>aika</i>	<i>valvojan pätevyys (vähintään)</i>
Koulutuomarin sihteeri	½ - 1 pv	B-valjakkotuomari/valjakkoajon koulutuomari
Tarkkuustuomarin sihteeri	½ - 1 pv	B-valjakkotuomari/esteratsastustuomari
Tarkkuuden ajanottaja	½ - 1 pv	B-valjakkotuomari/esteratsastustuomari
Estetuomari	koko päivä	B-valjakkotuomari
Tpj:n avustaja	koko kilpailu (sis. kestävyyskoe)	B-valjakkotuomari
Stewardin avustaja	ko/tarkk.koe + kestävyyskoe	Kansallinen valjakkostewardi
Ratamestarin avustaja	ennen kilpailua, kestäv.koe, tarkkuusradan rakennus	Valjakkoratamestari
Kanslia-apu	kilpailun alkaessa n. 1 pv	Kokenut valjakkokilpailujärjestäjä/-kansliatoimihenkilö
Tulospalveluapu	ko/tarkk.koe + kestävyyskoe	Driving-ohjelman hallitseva tulospalveluhenkilö
Kilpailujärjestäjän apu	ennen kilpailua ja mielellään myös kilpailun kuluessa	Kokenut valjakkokilpailujärjestäjä

Taulukko 7. Harjoittelua korvaavat tehtävät

Harjoittelua korvaava toimihenkilöoikeus/tehtävä

Koulutuomarin sihteeri	Kouluratsastustuomari, toiminut kouluratsastustuomarin sihteerinä
Tarkkuustuomarin sihteeri	Esteratsastustuomari, toiminut esteratsastustuomarin sihteerinä
Tarkkuuden ajanottaja	Esteratsastustuomari, toiminut esteratsastuskilpailuissa ajanottajana
Estetuomari	-
Tpj:n avustaja	-
Stewardin avustaja	Stewardi (toiminut stewardina myös valjakkoajossa)
Ratamestarin avustaja	Esteratsastusratamestari
Kanslia-apu	Työskennellyt kilpailukansliassa
Tulospalveluapu	Työskennellyt tulospalvelussa
Kilpailujärjestäjän apu	Järjestänyt valjakkoajokilpailut

3.6 Urapolku

Suomen Ratsastajainliiton laatima ratsastajan urapolku (Kilparatsastajan urapolku -julistte 2012) on valmis ja julkaistu. Ajatus on kertoa, miten ratsastus-

harrastuksessa edetään ruohonjuuritasolta huipulle. Niissä on otettu huomioon ikäjako sekä ulkoiset vaikuttavat tekijät.

Myös harrasteratsastajan polku (Harrasteratsastajan polku –juliste 2013) on julkistettu. Vastaaventyyppisiä on tarkoitus tehdä eri ratsastuksen lajeihin (myös valjakkoajo).

Urapolku - tai uraputki, kuten asiaa tuomaripuolella monesti nimitetään - on olemassa ainakin jossain muodossa kaikissa ratsastuksen lajeissa kilpailusääntöjen määrittelemänä. Valjakkoajon osalta asia on esitelty kuviossa 6. Liitteistä 2 - 4 löytyy urapolku tarkemmin jaoteltuna.

Valjakkotuomarin urapolussa on otettu huomioon asteittainen koulutus sekä käytännön harjoittelut. Koulutus on sääntöihin ja käytännön tilanteisiin painottuvaa teoriapohjaista opiskelua. Joitain käytännön tilanteita on mahdollisuus demonstroida, esim. tarkkuusradan ja kestävyyskokeen esteen tarkastaminen ja hyväksyminen, mutta muut käytännön tilanteet täytyy havainnollistaa videomateriaalin avulla sekä myöhemmin oikeissa kilpailutilanteissa eteen tulevat tapahtumat.

Kilpailusäännöissä on kerrottu, mitä toimihenkilötasoja on, mutta etenemisohje puuttuu. Tätä paikkaamaan ja selkeyttämään on laadittu erillinen Koulutusjärjestelmä-opas, johon on selkeästi kirjattu, mitä vaaditaan, missä ajassa, kuka voi valvoa tai ottaa näytön vastaan jne. Ratsastajainliiton internetsivuille on koottu tietoa koulutusten pituudesta, kouluttajista ym.

3.6.1 Aluetason valjakkotuomari

Lähtökohtana on, että mukaan haluava tuomarikandidaatti on perehtynyt lajiin jostain näkökulmasta (toimihenkilö, kilpailija jne.). Aluetuomarikurssilla käydään läpi säännöt ja toiminta kilpailuissa. Kurssin loppukoe on suoritettava hyväksytysti. Tämän jälkeen tuomarikandidaatti tekee vaadittavat harjoittelut hyväksytysti. Harjoittelussa pääsee perehtymään monipuolisesti tuomari-tehtäviin ja muihin kilpailuissa toimivien toimihenkilöiden töihin. Tuomarin on ymmärrettävä kaikkien kilpailuissa vaikuttavien henkilöiden tekemän työpäpanoksen vaatimus. Lisäksi aluetuomariksi haluavan on osallistuttava stewardkoulutukseen. Stewardin tehtävään pätevyitymistä ei vaadita. Tuomari ja stewardi tekevät kilpailuissa aina yhteistyötä, osin samoja tehtäviä.

Aluetuomarioikeuksien saaminen (koulutus ja harjoittelut) vie käytännössä vähintäänkin yhden kilpailukauden. Oikeuksien saamisen jälkeen (haetaan SRL:sta) aluetuomari voi toimia tuomarina ja tuomariston puheenjohtajana kaikissa aluekilpailuissa (koulutuomaritehtäviin vaaditaan lisäkoulutusta tai kouluratsastustuomarin pätevyys). Kansallisissa kilpailuissa aluetuomari voi toimia tuomariston jäsenenä.

Aluetuomari osaa valjakkoajon kilpailusäännöt, kilpailusääntöjen yleisen osan, kykenee toimimaan valjakkoajokilpailuiden tuomarina ja aluetasolla tuomariston puheenjohtajana (riittävän laaja asiantuntemus erilaisiin tehtäviin ja tilanteisiin), tuntee SRL:n toiminnan, kilpailujärjestelmän ja on henkilönä tuomariksi sopiva (lajituntemus, toimintatavat, käytös ym.).

3.6.2 Kansallisen tason B-tuomari

Kansalliseksi B-valjakkotuomariksi haluavan on toimittava aluetuomarina vähintään 2 vuotta. B-tuomarikurssin sisältö on samanlainen kuin aluetuomarikurssilla. B-tuomari syventää sääntötietämystään ja laajentaa kilpailutoimintatuntemustaan erilaisilla tapauskuvauksilla.

Hyväksytysti kurssin suorittanut hakee SRL:sta valjakkoajon B-tuomarioikeuksia. Oikeudet saanut tuomari voi toimia kaikissa alue- ja kansallisissa kilpailuissa tuomarina ja SM-kilpailuja lukuun ottamatta myös tuomariston puheenjohtajana.

B-tuomari osaa hyvin valjakkoajon kilpailusäännöt, kilpailusääntöjen yleisen osan, hallitsee hyvin kilpailujärjestelyt ja erilaiset kilpailutilanteet, tuntee SRL:n toimielinten toimintaidean, kilpailuiden valitusproseduurin ja on henkilönä tuomariksi sopiva.

3.6.3 Kansallisen tason A-tuomari

SRL nimeää kokeneen B-tuomarin A-tuomariksi. Tässä vaiheessa henkilö on toiminut aktiivisesti B-tuomarina useita vuosia, perehtynyt FEI:n valjakkoajokilpailusääntöihin, osallistunut valjakkoajon ratamestarikurssille tai kouluratsastustuomarikurssille (sekä perehtynyt valjakkoajon koulukokeen tuomariintiin).

A-tuomari voi toimia tuomarina ja tuomariston puheenjohtajana kaikissa kotimaisissa valjakkoajokilpailuissa, myös SM-kilpailuissa. A-tuomari edustaa lajin ylintä kotimaisen tason tuomaritaitojen osaamista. A-tuomari voi SRL:n lähettämänä osallistua kansainväliselle tuomarikurssille.

3.6.4 Kansainvälinen tuomari

Kansainväliselle tuomarikurssille voidaan lähettää kokenut tuomari, joka haluaa kehittyä ja edetä urallaan. Kansainvälinen ratsastajainliitto FEI järjestää koulutuksia vuosittain eri puolilla maailmaa. Koulutuksessa käydään läpi FEI:n valjakkoajokilpailusäännöt, linjataan kouluosuuden arvostelua ja numeroiden antamisen perusteita, harjoitellaan tarkkuus- ja maastokokeen radan tarkastamisessa tarvittavia tietoja käytännön harjoituksilla, linjataan stewardtoiminnassa tarvittavia näkökantoja eli samoja asioita kuin kotimaisella tuomarikurssilla – nyt tavoitteena tuomaroida kansainvälisiä kilpailuja.

3.7 Muu kouluttautuminen

Jo toimiville tuomareille ja muille toimihenkilölisenssihenkilöille järjestetään vuosittain lajikohtainen lisenssikoulutus. Koulutuksia voi olla vuoden aikana useampi, mutta pienessä lajissa on tähän asti riittänyt yksi koulutus vuodessa. Yleensä koulutus järjestetään alkuvuodesta. Lisenssit umpeutuvat maaliskuun lopussa. Koulutukseen on osallistuttava vähintään kerran kahdessa vuodessa lisenssin voimassaolon ylläpitämiseksi.

Lisenssikoulutuksessa käydään läpi mennyttä kautta: mitä tapahtui, miten toimittiin, miten olisi pitänyt toimia, tehdään linjauksia ja tulkintoja, kerrataan sääntöjä, kuullaan tapahtumista ulkomaisista kilpailuista ja koulutuksista. Tulevaa kautta varten kuullaan sääntömuutoksista, sovitaan yhteneväisistä käytänteistä ja linjauksista. (Kuva 26.)

Kuva 26. Kilpailujen nopeatempoisia tilanteita voidaan koulutusmielessä pohtia rauhassa lisenssikoulutuksissa.

Koulutuksissa myös keskustellaan yleisestä koulutustarpeesta ja sen toteuttamisesta, verkostoidutaan, jaetaan ideoita ja mahdollisia materiaaleja. Koulutuksissa otetaan huomioon valjakkoajon yleistuomarit, ratamestarit, stewardit ja koulutuomarit, joista jokaiselle on vastuuhenkilöt koulutuksen osalta. Pienessä lajissa ei ole ollut tarpeen hajautua eri tiloihin, vaan kaikkien ryhmien asioita on käsitelty yhdessä.

Liitteessä 5 on esitelty muita valjakkoajoon liittyviä koulutuksia, myös lisenssikoulutus.

Kun kaikki mahdolliset valjakkoajon koulutukset on käyty läpi tai vähintäänkin kartoitettu tarjonta, on syytä perehtyä kirjallisuuteen, internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin, valmennuksiin sekä ulkomaiseen kilpailutoimintaan. Muita lajeja ja niiden tarjoamia koulutuksia ja valmennuksia ei myöskään kannata

unohtaa. Eri lajeista voi saada ajatuksia, joita voi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää omassa toiminnassa.

Internetistä löytyy rajattomasti mahdollisuuksia. Eri maiden kansallisten ratsastajainliittojen sivuilta tai sivujen kautta pääsee valjakkoajon lajikomiteoiden tai yhdistysten sivuille, joista löytyy yleensä aina ohjeita, tapahtumakalenteria sekä koulutustarjontaa. Kannattaa pitää mielessä myös kansainvälisen ratsastajainliiton FEI:n sivut, joista löytyvät kaikki kansainvälisissä valjakkoajokilpailuissa tarvittavat lomakkeet, kilpailusäännöt, stewardimanaali ja muut ohjeet sekä määräykset. Internetistä löytyvät videot tarjoavat lähes rajattoman mahdollisuuden opiskella, perehtyä ja syventyä valjakkoajoon: kilpailuja, koulutusta, tilanteita, tapahtumia jne.

Opintomatka maailmalle on avartava kokemus. Tavalliset muissa maissa järjestettävät kansalliset kilpailutkin antavat perspektiiviä oman kotimaisen kilpailutoiminnan peilaamiseen. Kansainväliset kilpailut ovat näyteikkuna kyseisen maan kilpailujärjestelyihin. Mestaruuskilpailujen pitäisi toteutua huippujärjestelyin. Kannattaa hakeutua seuraamaan kilpailuja myös muualle kuin normaali turisti menisi (kilpailujen taso, osakokeen suorituspaikka, esim. lähtö- ja maalipaikat), jotta saisi tapahtumasta mahdollisimman paljon irti.

Hyvä ajatus on tarjoutua toimihenkilöksi (kuva 27). Pohjoismaiden kesken on valjakkoajokilpailuiden osalta sopimus toimihenkilövaihdosta, jolla yritetään helpottaa puolin ja toisin toimihenkilöiden saamista sekä toimihenkilöille kokemuksen hankkimista. Toimihenkilö itse (tai lähettäjämaa) vastaa matkakuluista, kilpailun järjestäjä ylläpidosta kilpailun aikana, mitään muita korvauksia tai kuluja ei makseta. Käytäntöä ollaan vasta aloittelemassa, mutta jo vähäisellä kokemuksella järjestelmä on havaittu hyväksi etenkin Suomen ja Norjan kohdalla, joissa ei ole laajaa omaa kilpailutoimintaa eikä vuosittaisia kansainvälisiä valjakkoajokilpailuja.

Kuva 27. Toimihenkilötehtävät maailmalla tarjoavat mahdollisuuden oppia uusia toimintatapoja – etenkin turvallisuusnäkökohdat saattavat poiketa meillä määritellyistä.

Mahdollisuuksien mukaan kannattaa hakeutua muiden maiden tuomarikoulutuksiin ja lajiseminaareihin. Etenkin Ruotsin kanssa on ollut toimivaa yhteistyötä - kutsuja jopa lähetetään suoraan Suomen valjakkoajon lajikomitealle. Oma aktiivisuus kannattaa tässäkin asiassa!

Kaikki koulutus on eduksi! Myös lajiin liittymätön koulutus voi tuoda uusia näkökulmia ja ideoita tuomari tehtävien läpiviemiseksi ja kilpailutoiminnan kehittämiseksi. Oma ajoharrastus - kilpailuilla tai ilman - on lähes vaatimus: tuomarin täytyy osata valjastaa hevonen ja hallita vähintäänkin ajamisen alkeet! SRL:n valjakkomerkin suoritus antaa näytön perusasioiden osaamisesta.

Oma kilpailutoiminta pitää yllä käytännön tuntumaa ajamiseen ja valjastamiseen (kuva 28). Mikäli tähän ei ole mahdollisuutta - tai tämän lisäksi - on oikein toivottavaa seurata valjakkoajon valmennuksia. SRL:n valjakkoajon maajoukkuevalmennettavien valmentajina toimivat alan huiput, osin myös aktiivikilpailijoina. Aluevalmennusvalmentajiksi on myös saatu kotimaisista osaajista taitavia valmentajia, jotka omalla kilpailutoiminnallaan edustavat korkeinta mahdollista tasoa.

Kuva 28. Oma ajokokemus – vaikka vähäinenkin – on hyödyksi lajin toimihenkilötehtävissä toimiessa.

Ratamestarikoulutus antaa teknisiä valmiuksia tuomaritehtävissä vaadittaviin ratojen tarkastuksiin. Tuomarilla pitää olla perustiedot ratoihin, matkoihin, tempoihin, reitteihin jne. liittyvistä asioista. Ne voi opiskella kilpailusäännöistä, mutta sen lisäksi on toivottavaa päästä kokeneen ja hyvän ratamestarin opiin, vaikka ei ratamestariksi aikoisikaan.

Stewardikoulutus on aiemmin ollut osana kaikkien lajien tuomarikoulutusta, mutta viimeisimmässä uudistuksessa siirretty erilliseksi kurssiksi. Tuomarikoulutuksen yhteydessä puhutaan myös stewardtoiminnasta, joka on osa myös tuomarityöskentelyä ja tuomarien ajatusmaailmaa. Tuomarin ja stewardin tehtävien rajanveto voi joskus olla vaikeaa: molemmat valvovat hevosen hyvinvointia ja oikeaa kohtelua. Käytännössä tuomari seuraa kilpailusuoritusta ja stewardi kaikkea muualla tapahtuvaa toimintaa. Stewardi ohjaa, opastaa ja auttaa - mahdollisen rangaistuksen määrää tuomari. Tuomarin ja stewardin yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää!

Tekninen asiantuntija on kansainvälisissä kilpailuissa tuomarin tärkeä yhteistyökumppani. Kotimaisiin kilpailuihin teknisiä asiantuntijoita ei vielä ole vaadittu SM-kilpailuja lukuun ottamatta, eikä kotimaista koulutusta tehtävään tällä hetkellä ole. Tekniselle asiantuntijalle on tarvetta, joten toivottavasti jo lähitulevaisuudessa tämä uusi lisenssitoimihenkilöryhmä löytää tiensä ainakin kansallisiin valjakkoajokilpailuihin.

Driving-tulospalveluohjelman ymmärtäminen on ehdoton edellytys tuomari-tehtävien hoitamiseksi. Tuomarin ei tarvitse osata käyttää Driving-ohjelmaa, mutta kylläkin ymmärtää ohjelman tarjoamat mahdollisuudet. Toki tuomarin pitää kyetä laskemaan tulokset myös ilman teknisiä apuvälineitä.

Kuvio 6. Valjakkoajotuomarin urapolku

4 KEHITTÄMISTYÖN SUORITTAMINEN

4.1 Aineisto ja menetelmät

Työssä on käytetty olemassa olevaa Suomen Ratsastajainliiton koulutusmateriaalia (lähinnä muihin ratsastuslajeihin tarkoitettua) sekä Ruotsin, Iso-Britannian ja kansainvälisen ratsastajainliiton (FEI) kurssirunkoja ja materiaalia. Valtaosin työ on tehty kokoamalla ja arvioimalla nykyisten toimijoiden käyttämät koulutusmateriaalit. Tutkija on kansainvälinen valjakkoajotuomari ja stewardi, joten hän on itse testannut koulutusjärjestelyjä ja -materiaaleja useilla erilaisilla kursseilla.

Työ on kehittämissuunnitelma ja tarkoitettu kansallisten ja alueellisten valjakkoajotuomareiden kouluttamiseen. Muuhun käyttöön työ soveltuu muuta materiaalia tukemaan. Aiemmin ei ole ollut olemassa olevaa suomalaista valjakkotuomarien koulutusmateriaalia. Tähän mennessä on pidetty yksi varsinainen valjakkotuomarikurssi. Aiemmat tuomarit on koulutettu ulkomailla (lähinnä Ruotsissa sekä kansainvälisillä kursseilla) sekä kotimaassa henkilökohtaisena ohjauksena kokeneen valjakkotuomarin opissa.

Voimassa olevaa tuomarikoulutusmateriaalia pyydettiin Ruotsista, Iso-Britanniasta ja Saksasta. Lisäksi on hyödynnetty FEI:n materiaalia. Opinnäytetyössä on haastateltu lajin parissa vaikuttavia valmentajia, tuomareita ym. toimihenkilöitä, kilpailujärjestäjiä ja kilpailijoita. Myös SRL:ssa jo oleva tuomari- ja stewardikoulutusmateriaali, vaikkakin muihin lajeihin, on ollut apuna. Muiden lajien materiaalia kannattaa hyödyntää, on jopa suositeltavaa, jotta eri lajien samaan aiheeseen liittyvä koulutus olisi yhteneväistä.

Tutkijan tukena on ollut myös kehittämisryhmä, joka on auttanut kokoamaan materiaalia ja kommentoinut tutkijan tuottamaa tekstiä. Kehittämisryhmän toiminta on dokumentoitu.

4.2 Teoreettinen perusta

Kyseessä on kehittämishanke, jossa käytetään kvalitatiivisia menetelmiä. Tarkoitus on selkiyttää tuomari toiminnan koulutusrakennetta, ohjata aktiivitoimijoita urapolulla eteenpäin ja tarjota selkeä opas tehtävien hoitamiseen; hiljaisen tiedon näkyväksi muuttaminen muodostaa teoreettisen pohjan työlle. Myös kyselytutkimus on mukana. Nämä lienevät ainoita toimivia keinoja päästä lopputulokseen.

Kansainvälisesti vastaavaa opasta sellaisenaan ei liene olemassa. Tarjolla on kansainvälisen ratsastajainliiton ohjeita, lomakepohjia sekä eri maiden vastaavia tuotoksia omiin tarpeisiinsa. Osaa näistä voi hyödyntää Suomessa, mutta useimmat vaativat pientä muokkausta omiin tarpeisiimme tai ainakin vähintään käännöstyön.

Tutkimusmenetelmät: kirjallisuustutkimus kansainvälisistä tietolähteistä, suomalaisten tuomarin pätevyyden saaneiden haastattelut, kysely lajin parissa vaikuttaville henkilöille, osatulojen ja käsikirjoitusten arvioiminen kehitysrhymällä.

4.3 Kyselyt ja haastattelut

Tutkimuksessa tehtiin haastattelu ja toimihenkilökysely. Haastateltavina on ollut muutama kansainvälinen tuomari, joista tähän tutkimukseen on otettu mukaan ruotsalaisen Gun Hagringin kommentteja. Lisäksi on haastateltu kotimaisia lajin parissa vaikuttavia henkilöitä, sekä lähetetty toimihenkilökysely lajin lisenssitoimihenkilöille. Toimihenkilökyselyn vastaukset noudattelivat oletettua linjaa, ollen kuitenkin positiivisia ja kannustavia järjestämään lisäkoulutuksia. Haastatteluissa tuli esille hyviä ajatuksia ja ideoita, joita on myös toteutettu käytännössä.

Pienessä lajissa toimijoiden välinen kommunikointi on jatkuvaa. Välillä on kuitenkin paikallaan tehdä määrittelylle ryhmälle yhtenäinen kysely. Näiden kyselyjen ja haastattelujen perusteella on suunniteltu koulutuskalenteria ja koulutusten sisältöä, koottu lajin strategiaa, uutta kilpailujärjestelmää, kehitetty kotimaista kilpailutoimintaa sekä valmennettaville tehtyjen kyselyjen perusteella valittu valmentajia ja muokattu valmennusten sisältöä.

4.3.1 Haastattelu valjakkoajon tulevaisuudesta

Helmikuussa 2012 haastateltiin lajin parissa vaikuttavia kilpailijoita, toimihenkilöitä, kilpailujen järjestäjiä ja tukijoukkoja, yhteensä 12 henkilöä. Kysymys kuului, mitä on valjakkoajo Suomessa vuonna 2025. Vastauksista koottiin seuraavaa:

- Harjoituspaikkojen, valmennuspaikkojen ja kilpailupaikkojen yhteiskäyttö ja kehittäminen yhteistyössä eri lajien kanssa
- Miten saadaan valmennusryhmään valintojen kautta ne kilpailijat, jotka 10 vuoden kuluttua ovat kansallisella ja mahdollisesti myös kansainvälisellä huipputasolla. Siis kykyjen etsintä on avainasemassa.
- Kilpailujen matkat lyhenevät, suoritukset tiivistyvät, yleisöä on, heille tarjotaan ruokaa ja viihdettä, lajin saanti televisioon.
- Valjakkokilpailuja järjestetään kaikilla maakunnallisilla alueilla (SRL:n aluejako). Mukana on seura-, alue- ja kansallisia kilpailuja.
- Valmennusjärjestelmä toteutuu seura-, alue- ja kansallisella tasolla tavoitteenaan kilpailevien valjakoiden määrän kasvu ja tasolta toiselle siirtyminen → putken päässä kansainvälisissä kilpailuissa esiintymisen menestyminen siellä.
- Valjakkoajon harrastamispaikkoja ja kilpailupaikkoja on ainakin 10 Suomessa.

- Lajin määrä tuplaantuu → yli 100 starttaajaa vuodessa.
- Lajissa on vähintään yksi nelivaljakko, joka voi esiintyä kilpailuissa.
- Junioreita ja nuoria ajureita tulee mukaan.
- Lajissa on noin 10 hevosityksikkövaljakkoa, jotka kilpailevat jatkuvasti kansainvälisellä tasolla huipulla tai lähellä sitä. Tämä vaatii panostusta hevosiin.
- Lajissa on 1 - 2 parivaljakkoa, jotka kilpailevat kansainvälisellä tasolla menestyen.
- Kotimaisen kilpailutoiminnan kehittäminen kaikilla tasoilla.
- Enemmän väkeä lajin pariin.
- Massa ei riitä, pitää olla laatua
 - hyviä, käyttöön sopivia hevosia
 - valmennusta
 - pikkuponeille omat luokat

Uusia tuulia lajiin: ”virkeä pää, terve keho, edes vähän liikettä”.

Haastattelut vahvistivat näkemystä tarpeesta laajentaa lajia, aktivoida kaikkia mahdollisia osapuolia ja erityisesti pitää jo olemassa oleva toiminta virkeänä ja ajantasaisena.

Kilpailupaikkojen kehittäminen vaatii kilpailujärjestäjältä panostusta ja halua tehdä asian eteen, myös taloudellisia satsauksia. Myös sponsoreiden hankinta ja yhteiskuntasuhteiden ylläpito on entistä tärkeämpää. Ei pidä myöskään vähätellä yleisön viihtyvyydestä huolehtimista: asialliset sosiaalilitat ja kunnollinen ruokailumahdollisuus ovat nykyaikaa.

Uusien, aktiivisten kilpailijoiden löytäminen vaatii lajin markkinointia eli näkyvyyttä esim. muiden lajien väliaikaohjelmana, tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Talkoovoimin toteutettuna tämä vaatii innokkaita lajin edustajia.

Jo olemassa oleville kilpailijoille täytyy tarjota etenemismahdollisuus kilpailullisesti niin ylös kuin se valjakon kapasiteetilla on mahdollista. Tätä toteutuneena riittävänä kilpailutarjontana, oikeina luokkavalintoina, tarjottuina valmennusmahdollisuuksina, yhteistyönä muiden kilpailijoiden kanssa esim. ulkomaiset kilpailumatkat.

”Virkeä pää” vaatii säännöllistä koulutusta unohtamatta virkistystä! Ja tämä koskee niin kilpailijoita kuin toimihenkilöitä ja tukijoukkojakin.

4.3.2 Toimihenkilökysely

Syys-lokakuun vaihteessa 2012 tehtiin kysely valjakkotoimihenkilöille (liite 6). Kysely lähetettiin 24 henkilölle ja vastauksia saatiin 11 eli vastausprosentti oli 46 %. Vastaukset olivat oletetun kaltaisia, joten sinällään mitään uutta kysely ei tuonut, vahvasti vain olemassa olevia ajatuksia ja toimintatapoja.

Valjakkotuomarikurssi on järjestetty 2008, stewardkurssi 2012 ja ratamestari-kurssi viimeksi 2006. Ratamestari-kursseja on järjestetty ennen tätä muutama. Tämä heijastui kyselyn vastauksissa. Samoin näkyi se, että toimihenkilöllä on useita toimihenkilöoikeuksia.

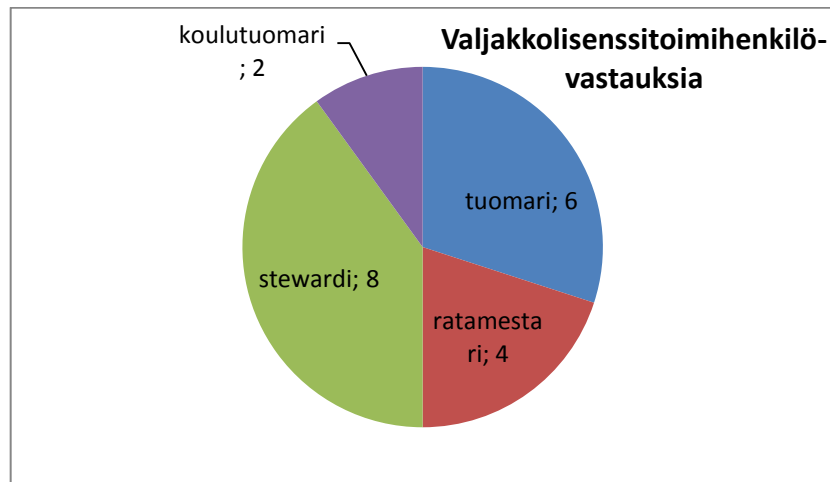
Useimmissa (kansallisissa) valjakkokilpailuissa näkee kaikki toimivat lisenssitoimihenkilöt: kilpailijana, kilpailun järjestäjänä, kilpailijan tukijoukkona - tai hoitamassa lisenssitoimihenkilön tehtävää (kuvio 7). Monella valjakkoajon aktiivilla on myös lisenssitoimihenkilöoikeuksia muihin ratsastuksen lajeihin, joten sekin osaltaan lisää hävikkiä toimihenkilöistä valjakkoajokilpailuista kilpailupäivien päällekkäisyyksinä. Tämän lisäksi monipäiväisen valjakkoajokilpailun ja siviilityön yhteensovittaminen saattaa joskus olla hankalaa.

Kaikki kyselyyn vastanneet suhtautuivat positiivisesti harjoittelijoiden ohjaamiseen. Tämä ajatusmaailma näkyy myös käytännössä kilpailutilanteissa: kaveria ei jätetä eli apua saa aina, oli pa harjoittelija tai kokenut konkari. Ehkä-vastauksen antajat vetosivat omaan kokemattomuuteensa (kuvio 8). Tehtävissä toimiminen –kohta antaa viitteitä koulutusten ajoittumisesta: vanhat konkarit ovat vielä aktiivitehtävissä mukana, uusia on koulutettu viimeisen viiden vuoden aikana, välimaastoon jää muutama lajiin tullut stewardi.

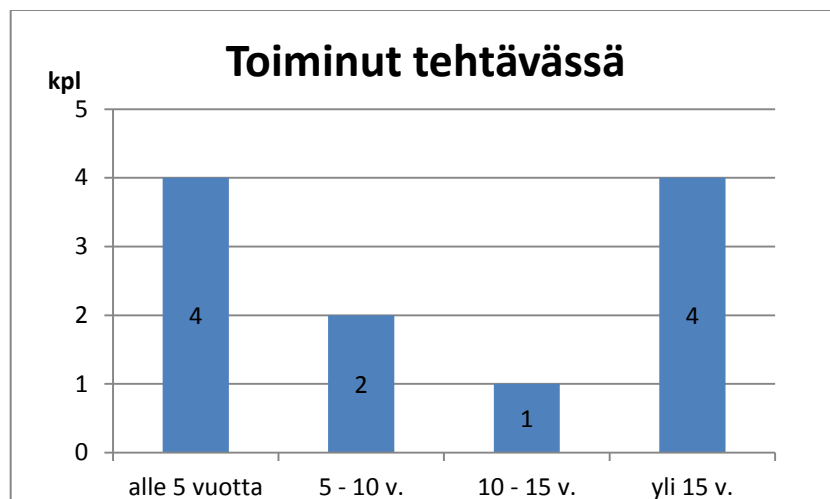
Suurimman yllätyksen kysely tarjosi halukkuudesta kouluttautua muihin toimihenkilötehtäviin. Valtaosa ilmoitti, että nykyisissä tehtävissä on tarpeeksi töitä tai ettei ole aikaa tehdä enempää (kuvio 9).

Nykyiseen lisenssikoulutuskäytäntöön eli koulutusmahdollisuus kerran vuodessa, pakollinen osallistuminen kerran kahdessa vuodessa, oltiin tyytyväisiä. Lisäkoulutusta kaipasivat uudet toimihenkilöt, joskin kokeneet olivat valmiit ottamaan vastaan, jos enemmän koulutusta olisi tarjolla. Valjakkoajon lisenssikoulutukset ovat olleet maksuttomia, ja tätä käytäntöä toivottiin jatkettavan: ”Hyöty tulee kuitenkin lajille”, oli yksi perusteluista.

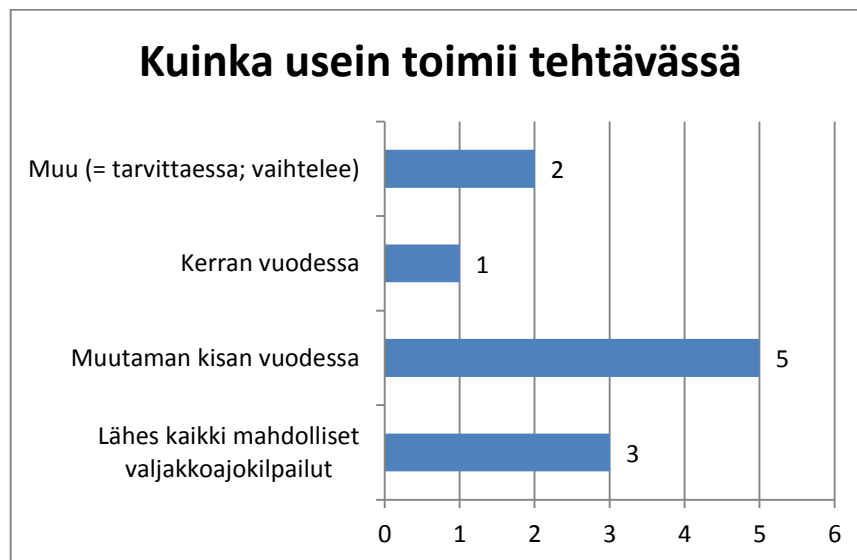
Lisäkoulutusta toivottiin lähes kaikesta mahdollisesta valjakkoajoon liittyvästä. Lisäksi ehdotettiin virkistyspuolelle valjakkoristeilyjä ja muuta yhteishenkeä kohottavaa. Hienoon lajiin toivottiin myös uusia kasvoja.

Kuvio 7. Taustatietoa kyselyyn, vastaajien lukumäärä

Kuvio 8. Taustatietoa kyselyyn, kokemus

Kuvio 9. Taustatietoa kyselyyn, aktiivisuus

Työn tekeminen osoittautuikin yllättävän haastavaksi. SRL:lla oli samaan aikaan menossa organisaatiouudistus, kilpailujärjestelmän uudistus, kilpailulisenssijärjestelmän uudistus ja toimihenkilökoulutusten uudistus ja päivitys. Toisaalta tässä mylläkässä oli helppo esittää omia ajatelmia ja saada jotain jopa läpi yli lajirajojen. Ja taas toisaalta, työ jää varmasti joiltain osin kesken, koska kaikkia uudistuksia ja päivityksiä toimihenkilökoulutusten ja urapolkujen osalta ei ole saatettu loppuun.

Kehittämistyö ei liene koskaan valmis, mutta toteuttamiskelpoinen sen pitää olla! Tuomarikoulutusmateriaalit ja tuomarin urapolku -järjestelmä olisi ollut joka tapauksessa tehtävä. Nyt ne on tehty liiton normeja mukailleen ja muiden ratsastuslajien kanssa samaan muottiin. Käytännössä asioita voidaan hioa lajin omien käytäntöjen ja vaatimusten mukaan. Tätä työtä tehdessä oli toisinaan hankaluuksia toteuttaa asiaa juuri näin päin - tähän asti valjakossa asiat on tehty lajin vaatimusten ja toiveiden mukaan, ei välttämättä SRL:n linjausten, joita tosin ei ole ollut olemassakaan ainakaan nykyisessä laajuudessa.

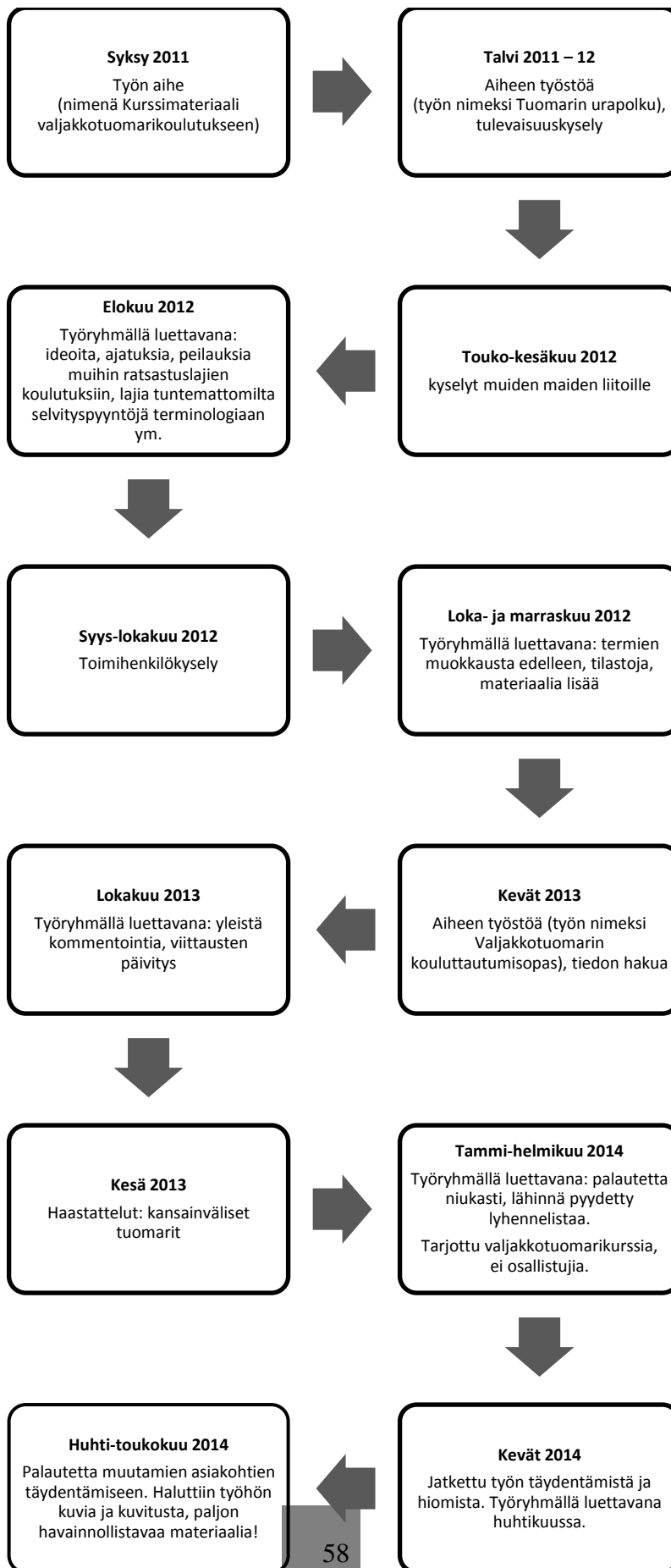
4.4 Kehittämisryhmä

Kehittämisryhmänä tässä työssä ovat olleet monipuolista ja monialaista näkemystä ja osaamista edustava Olavi Vainikainen (valjakkoajon lajikomitean puheenjohtaja vuosina 2003 – 2012, valjakkotuomari, -ratamestari, -stewardi ja kilpailun järjestäjä), rutinoitunut tuomarikouluttaja ja aktiivilisenssitoimihenkilö Heikki Kela (esteratsastustuomarien kouluttaja, estetuomari, -ratamestari, -stewardi), useita opinnäytetyöitä ohjannut Leena Helenius (ei te-

kemisissä lajin kanssa, opettaja), viran puolesta liiton näkökantoja esittämässä Marian Seppälä (SRL:n koulutus- ja kilpailupäällikkö). Kehittämisyhmä ei ole kokoontunut saman pöydän ääreen, vaan jokainen on osaltaan antanut palautetta ja ideoita työn etenemiseen sähköpostitse ja henkilökohtaisissa tapaamisissa.

Opinnäytetyön kulloinenkin vaihe on lähetetty luettavaksi elokuussa 2012, lokakuussa 2012 ja marraskuussa 2012, lokakuussa 2013 ja huhtikuussa 2014. Palautetta on tullut vaihtelevasti, mutta kuitenkin kattavasti eli uusia ajatuksia ja täydennystarpeita on syntynyt.

Kuvio 10. Opinnäytetyön kehittyminen (seuraavalla sivulla).

4.5 Materiaalin kehittämisvaiheet

Työn alkuperäinen hahmotelma oli pelkkä kurssimateriaali. Kuitenkin oli ajankohtaista laatia tuomarin urapolku, johon koulutuksen sai hyvin sisällytettyä. Työprosessin aikana SRL:n uudistettavaa kilpailujärjestelmää on muotoiltu ja pohdittu myös valjakkoajon kohdalla, ja sitä on osaltaan yritetty peilata tuomarijärjestelmään. Muuttuvaa tilannetta on ollut vaikea soveltaa suoraan tekeillä olevaan työhön, koska mitään valmista ja vahvistettua ei vielä ole olemassa.

Elokuun 2012 katsauksessa työryhmällä oli luettavana opinnäytetyön raakile. Kommentit olivat positiivisia ja kannustavia. Ideoita ja ajateltavaa tuli asioista, jotka eivät auenneet lajia tuntemattomille sekä muutamista tärkeistä seikoista, jotka olivat unohtuneet pois. Vähitellen työn nimeksi muotoutui Valjakkotuomari uraputki, jotta aihepiiriä voitaisiin tarkastella laajemmin pelkän tuomarikoulutuksen sijasta. Lyhyesti sanottuna palautteista kehittyi työn sisällys.

Syyskuussa 2012 työn kirjoittaminen jatkui, ja lokakuun 2012 alussa työ oli jälleen työryhmällä. Nyt kommentteja tuli niukemmin, ilmeisesti kaikki eivät ennättäneet ajatuksella työtä lukemaan. Saadun palautteen pohjalta on termejä muokattu, haettu tilastoihin laajennusta sekä jatkettu työn kirjoittamista ja materiaalien laatimista.

Alkuvuodesta 2013 toteutettava valjakkotuomarien lisenssikoulukoulutus jo toimiville valjakkotuomareille sai toimia testinä tuomarikoulutuksen materiaaleille: materiaalin tarpeellisuus ja kattavuus, kehitystarpeet, puutteet ja muut tarvittavat lisäykset. Muutoin materiaalin testausta oli hankala päästä käytännössä tekemään – etenkin, kun tarjottu tuomarikurssi helmikuussa 2014 peruuntui osanottajapulan vuoksi.

Lokakuussa 2013 lähetettiin päivitetty versio (huomioitu SRL:n organisaatio-uudistukset, päivitetty taulukoita, uudistettu kilpailu- ja valmennusjärjestelmän asioita sääntömuutoksia mukaillen jne.) Kommentteja tuli melko niukasti, lähinnä pyydettiin viittausten päivitystä ja työn yhtenäistämistä.

Tammikuun 2014 kommenttikierroksen tuloksena syntyi lyhenne- ja terminologialista.

Huhtikuussa 2014 kommentoitavaksi on lähetetty kehittämistyön osalta valmis työ. Työryhmän loppukommenteina oli mm. seuraavaa

- Kokonaisuus oli hyvä ja vastaava paketti olisi varmaankin paikallaan kaikkien lajien osalta, vaikkakin koulutusjärjestelmästä löytyy suuri osa opinnäytetyössä mainituista asioista.
- Hyvät liitteet ja taulukot. Kuvien lisäämisen jälkeen selkeä ja havainnollistava.
- Suuri työ tehty!

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMENPITEET

5.1 Tuomaritoiminnan tulevaisuus

Tähän asti toimihenkilökoulutus on ollut ilman pitkäjänteistä suunnittelua. Koulutuksia on järjestetty kysynnän mukaan. Jatkossa on tarkoitus pitää määrävuosina, kiertävän systeemin mukaan joka 3. vuosi tuomari-, ratamestari- ja lajistewardikurssi. Näin taataan uusien toimihenkilöiden saaminen mukaan lajiin, koulutustoiminnan kehittäminen ja jo toimivien toimihenkilöiden jatkokoulutusmahdollisuus.

Tuomareita ei lukumääräisesti tarvita lisää, jos ei lajin kilpailu- ja kilpailijamäärä lisääntynyt. Töitä on nykyisille toimihenkilöille sopivasti; pulaa on lähinnä valjakkoajoon perehtyneistä koulutuomareista. Toisaalta aktiivinen koulutustarjonta vie lajia eteenpäin: vaikka kaikista koulutetuista ei tulisikaan toimivia tuomareita, on tietoa jaettu kaikille halukkaille, ja on annettu mahdollisuus kehittää lajin aktiivien tietotaitoa.

Toimivista tuomareita poistumaa on vähän, mutta varmasti ikääntymisen (tuomarin yläikäraja 70 vuotta), aikapulan ja muiden kiinnostuksen kohteiden takia sitä tapahtuu. Lajiin tulee myös uusia aktiiveja, harvakseltaan näitäkin, joita ei ole varaa jättää toiminnan ulkopuolelle. Hyvä tuomarikandidaatti kannattaa koukuttaa ja kouluttaa pysyvästi lajiin, kun henkilöllä on mielenkiintoa ja intoa tehtävään.

Mikäli joka 3. vuosi saadaan koulutettua 1 - 3 toimivaa tuomaria ja kilpailujen määrä saadaan edes lievään kasvuun, on tilanne hyvä. Osa tuomareista halunee jatkokouluttautua ratamestariksi tai stewardiksi, tai innostuu järjestämään kilpailuja.

Tuomaritoiminnassa on tuomareita, jotka jaksavat vuodesta toiseen innostua asiasta, kouluttautua ja kouluttaa muita sekä kehittää lajia. Osalle tuomarikunnasta tuomari tehtävissä toimiminen on yksi harrastus muiden joukossa, jota tehdään, jos ehditään. Tätä ryhmää voi aktivoida tarjoamalla mahdollisuuksia olla mukana lajissa: tapahtumat, tilaisuudet ja koulutukset pitävät lajin mielessä ja innostavat mukaan. Uusista, kouluttautuvista tuomareista, osa havaitsee jo harjoitteluvaiheessa, että tämä ei ole oma juttu, ja palaa alkuperäiseen tehtäväänsä lajissa (esim. kilpailija), osa uupuu vuosien varrella ja häviää aktiivitoiminnasta. Niitä, jotka jaksavat puurtaa ja viedä lajia eteenpäin, tulisi kannustaa kouluttautumaan ja jakamaan oppia muillekin, mm. tarjoamalla mahdollisuutta monipuoliseen koulutukseen ja lajin parissa tekemiseen.

Valjakkotuomari tarvitsee muutakin koulutusta ja oppia kuin vain suoranaisesti tuomari tehtäviin vaadittavat asiat. Mitä laajemmin tuntee toimintakent-

täänsä, sitä paremmin hahmottaa kokonaisuuden ja kykenee avustamaan omalla toiminnallaan muita toimijoita. Kaikissa lajin koulutuksissa tulisi olla mahdollisuus osallistua ilman, että tavoittelee mahdollisesti tarjottavaa tehtävämikettä (esim. ratamestari). Näin jo onkin, mutta lienee syytä mainostaa asiaa enemmän.

Lajin aktiivinen esillä pitäminen ja tiedon jakaminen tuo lajin pariin uusia kilpailijoita ja toivottavasti myös aktiivisia toimihenkilöitä. Kaikista ei tarvitse tulla eikä toivottavasti tulekaan tuomareita, sillä lajiin tarvitaan muitakin toimijoita: kilpailujärjestäjiä, kilpailutoimihenkilöitä (lisenssillä tai ilman), muutoin lajia edistäviä (lajikomiteaan, tai muulla tavalla) jne.

Valjakkotuomarikurssia on tarjottu kevättalvella 2014. Tälle kurssille ei ollut tulijoita, vaikka kiinnostuneita löytyikin. Seuraavan kerran kurssi järjestettäneen koulutussuunnitelman mukaisesti vuonna 2017. Kevättalvella 2014 oli aikomus pitää myös ratamestari kurssi, jonne niin ikään ei ilmoittautunut riittävästi osallistujia. Tämä koulutus siirrettiin kokeiluluontoisesti kilpailujen yhteyteen. Samoin toimittiin stewardien päivityskoulutuksen osalta. Perinteinen viikonloppukurssi pienten lajien lisenssitoimihenkilökoulutuksessa lienee syytä vaihtaa kilpailujen yhteydessä toteutettavaan täsmäkoulutukseen. Näin on mahdollista kouluttaa pienempi määrä kerrallaan, yhdistää kilpailun järjestäjän toimihenkilötarve sekä viedä teoriaa käytäntöön.

Urapolku-ajattelu on sisällytetty valjakkotuomarin käsikirjaan, johon on myös koottu ns. hiljaista tietoa, ohjeita kilpailun kulusta ja tuomarin toiminnasta kilpailun aikana.

5.2 Lajin tulevaisuus

Suomalainen valjakkoajo lajina pitää saada nousuun! Nyt kaikkea on vähän, mutta kysyntää ja kiinnostusta kuitenkin riittää (kuva 29).

Lajin harrastaminen ei ole juurikaan sen kalliimpaa kuin muun ratsastuksen lajin. Vasta valmentautuminen ja kilpaileminen lisäävät kustannuksia. Tällä hetkellä ”ajokouluja” (vrt. ratsastuskoulu) on Suomessa vain muutama esimerkiksi Urjalassa, Kiuruvedellä ja Loimaalla (Palveluhakemisto 31.3.2014), joten mahdollisuus päästä itse kokeilemaan lajia vaatii vaivannäköä paikan löytämisen ja sinne pääsemisen osalta.

Jos oma hevonen sopii lajiin, edessä on valjaiden ja vaunujen hankkiminen. Käytettynä näitä löytää harvakseltaan, joten varminta on valmistautua ostamaan varusteet uutena.

Kuva 29. Messuilla tapaa lajista kiinnostuneita ja lajin aktiiveja.

Lajin harrastajat ovat keskittyneet muutaman tallin ympärille. Lisäksi yksittäisiä harrastajia on lähinnä eteläisessä Suomessa. Lajin harrastamiseen soveltuvia paikkoja on etenkin talvikaudella vähän, tai sitten on sopeuduttava ahtaisiin tiloihin halleissa. Valmentajia on vähän. Kilpailuja on vähän. Kilpaileminen ja valmentautuminen maksaa keskimäärin enemmän kuin muissa lajeissa, koska hevosen lisäksi paikalle on kuljetettava 1 - 2 vaunut. Lisäksi tarvitaan groomer. Kilpailut ovat 2 - 3-päiväisiä eli yksittäinen viikonloppu ei aina riitä vaan voi olla tarve järjestää palkkatyötään.

Toimihenkilötehtävissä toimivien voi olla vaikeaa löytää koulutusta kotimaasta. Ulkomaille matkustaminen on kallista eikä aina löydy ulkopuolista rahoittajaa. Kilpailujen järjestäminen on työlästä: hevoset pitää majoittaa, kilpailijatkin tarvitsevat majoitusta, samoin useimmat toimihenkilöt. Toimihenkilöitä on etenkin kestävyyskoepäivänä usein enemmän kuin kilpailijoita ja kaikki pitää ruokkia. Kilpailut vaativat paljon tilaa (esim. koulukentän koko on 40 x 100 metriä) ja kestävyyskokeen pituus on 10 - 20 kilometriä.

Huipulle tähtäävän kilpailijan on käytännössä hankittava sponsori. Kotimaiselle huipulle (SM-taso) pääsee omilla rahoillakin, mutta ulkomaan kilpailumatkat ovat kalliita: laivamatkat, auton käyttökulut, autoon harvoin mahtuu hevosen lisäksi kahdet vaunut eli ne pitää kuljettaa erikseen, monilla on kaksi groomeria (erikseen koulu- ja tarkkuuskokeen groomer sekä toinen groomer kestävyyskokeeseen), majoitus, varsinaiset kilpailukulut jne. SRL/lajikomitea ei juurikaan voi ulkomaista kilpailemista tukea. Arvokilpailuihin (PM, MM) maksetaan mahdollisuuksien mukaan kilpailun osanottomaksut.

Vähäisestä toimihenkilökaartista Suomessa löytyy tällä hetkellä pari ratames-taria/tuomaria, joilla on kansainvälinen status. Tietojen ja taitojen ylläpitäminen vaatii aktiivista opiskelua myös ulkomaisilla kursseilla (kuva 30). Tuoma-

rina tai muuna toimihenkilönä toimimisesta ei makseta palkkaa tai palkkiota (kilometrikorvaus kylläkin, mahdollisesti myös päiväraha), joten kouluttautuminen tapahtuu omalla kustannuksella, SRL:n avustuksella ja mahdollisella muulla tuella.

Tämän opinnäytetyön pohjalta on kirjoitettu jokaiselle valjakkotuomarille ohjekirjaksi tarkoitettu Valjakkotuomarin käsikirja, joka on hankittavissa työn tekijältä.

Kuva 30. Nelivaljakoiden tulemista kotimaan kilpailuihin – edes näytösmeissä – odotellaan.

LÄHTEET

- Valjakkoajo Suomessa 1987 - 2007 Juhlakirja. 2007. Suomen Ratsastajainliitto ry:n Valjakkoajojaosto. Johansson, M. (toim.)
- Ratsastuksen seuraopas. 2012. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Ratsaille. Tietoa – taitoa – turvallisuutta. 2013. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Hevostalous lukuina 2013. Hippolis ry, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, MTT Hevostalous.
- Suomen Ratsastajainliitto organisaationa.2013.
- Valjakkonumerot 2013. Viitattu 30.3.2014. www.valjakko.net.
- Kipa. Viitattu 30.3.2014. www.ratsastus.fi.
- British Equestrian Federation. Viitattu 30.3.2014. www.bef.co.uk.
- FEI Online Calendar. Viitattu 10.1.2012. www.fei.org.
- Manninen, R. 2010. SG Oberon jätti kilparadat. Hevoset ja Ratsastus 5/2010.
- Tilastoliite 2010. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Tilastoliite 2011. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Tilastoliite 2012. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Tilastoliite 2013. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Tilastoliite 2014. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Kevätkokousmateriaali 1992. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Toimihenkilökoulutus. Viitattu 30.3.2014. www.ratsastus.fi.
- Koulutusjärjestelmä. 2013. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Toimihenkilölistat. Päivitetty 10.4.2014. Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Bateman, P. 30.5.2012 Education for Judges. Vastaanottaja Kati Honkanen (sähköpostiviesti). Viitattu 30.3.2014.

Seppälä, M. 1.6.2012. Driving Judge Education System. Vastaanottaja Kati Honkanen. (sähköpostiviesti). Viitattu 30.3.2014.

Haastattelut

Hagring, G. 2013. Valjakkoajotuomari ja tuomarikouluttaja. Ruotsi. Haastattelu 10.7.2013.

Siren, J. 2013. Ratsastuskilpailujen kehittäminen. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.3.2014. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54318/Siren_Jenny.pdf?sequence=1

Materiaalisalkku. Viitattu 30.3.2014. www.ratsastus.fi.

Promotion Criteria of International Driving Officials 2014. Viitattu 30.3.2014. www.FEI.org.

Guidlines for Organisers & Officials 2014. Viitattu 30.3.2014. www.fei.org.

Kisatietopankki. Viitattu 30.3.2014. www.valjakko.net.

Kilparatsastajan urapolku. 2012. Suomen Ratsastajainliitto ry.

Harrasteratsastajan polku. 2013. Suomen Ratsastajainliitto ry.

Palveluhakemisto. Viitattu 31.3.2014. www.valjakko.net.

Kilpailusäännöt I Yleinen osa voimassa 1.6.2012 alkaen. Suomen Ratsastajainliitto ry.

Honkanen, K. 2011. Valjakkoajokilpailujen järjestämisohjeet ja lomakkeisto. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

KURSSIKUTSU

Valjakkotuomarikurssi

Kurssisisältö Kilpailusääntöjen yleinen osa KS I, valjakkoajon kilpailusäännöt KS IX (sis. valjakkoajon aluekilpailusäännöt, aluetason mestaruussäännöt, SM-säännöt) sekä tuomaritoiminta valjakkoajokilpailuissa.

Pääsyvaatimus Valjakkoajon aluetuomarikurssi on avoin kaikille asiasta kiinnostuneille. Ennen kurssille saapumista on kouluttajalle palautettava alkutesti.

Valjakkoajon kansallinen tuomarikurssi on avoin valjakkoajon aluetuomareille. Ennen kurssille saapumista on kouluttajalle palautettava alkutesti.

Aluetuomarikurssi ja kansallinen tuomarikurssi toteutetaan samanaikaisesti.

Oikeuden myöntämisperusteet

- Aluetuomarioikeuksien saamiseksi vaaditaan**
- aluevaljakkoajotuomarikurssin (2 vrk) hyväksytyt suorittaminen
 - aluestewardkoulutukseen osallistuminen
 - kurssin jälkeisten harjoitteluiden hyväksytyt suorittaminen (valjakkoajokilpailuissa estetuomarina, koulu- ja tarkkuustuomarin sihteerinä sekä ajanottajana, avustanut ratamestaria, stewardia, tuomariston puheenjohtajaa, tulospalvelua, kansliaa, kilpailujärjestäjää)
 - vähintään 3 vuotta kokemusta valjakkoajon kilpailutoiminnasta (kilpailijana, toimihenkilönä, hevosenhoitajana, opettajana, valmentajana tms.)
 - ikä 22 - 70 vuotta.

Kansallisen valjakkotuomarioikeuksien saamiseksi vaaditaan

- kansallisen valjakkoajotuomarikurssin (2 vrk) hyväksytyt suorittaminen
- toiminut edeltävän 2 vuoden aikana aluevaljakkotuomarina vähintään tuomariston jäsenenä kansallisissa valjakkoajokilpailuissa (sis. kaikki osakokeet) sekä tuomariston puheenjohtajana aluekilpailuissa, tai tuomarina 2 kansallisessa valjakkoajokilpailuissa (sis. kaikki osakokeet)
- vähintään 5 vuotta kokemusta valjakkoajon kilpailutoiminnasta (kilpailijana, toimihenkilönä, hevosenhoitajana, opettajana, valmentajana tms.)
- ikä 22 - 70 vuotta.

Harjoitteluvalvojat

Tuomari tehtäviin kansallinen/FEI valjakkoajotuomari
 Steward tehtäviin kansallinen/FEI valjakkoajostewardi
 Ratamestaritehtäviin kansallinen/FEI valjakkoajoratemestari
 Muihin tehtäviin kokenut, asiansa osaava henkilö

Kurssin ohjelma

la	9 - 12	Tervetuloa! Kurssiohjelma. Esittäytyminen. KS I, ohjeet ja määräykset
	12 - 13	Lounas
	13 - 17	Tuomari tehtävät kilpailun aikana
	17 - 18	Päivällinen
	18 - 20	Stewardtoiminta
su	9 - 12	Kilpailukutsun tarkastaminen. Tulosten tarkastaminen Tuomari etiikka. Tuomarin ja muiden toimihenkilöiden yhteistyö.
	12 - 13	Lounas
	13 - 15	Käytännön harjoituksia
	15 - 16	Loppukoe. Tapaamisiin valjakkoajokilpailuissa!

Kouluttaja

xx

Hinta

yy € sis. koulutuksen sekä ohjelmassa mainitut ruokailut.
 Majoitusta voi tiedustella...

Ilmoittautuminen

Sitovat ilmoittautumiset zz mennessä ää

VALJAKKOAJON ALUETUOMARI

Hakeutumien
valjakkotuomari-
kurssille

- perustiedot lajista
- vähintään 2 vuotta kokemusta kilpailemisesta valjakkoajossa tai toimimisesta toimihenkilönä valjakkoajokilpailuissa
- tuomarin alaikäraja 18 v. (yläikäraja 70 v.)

Valjakkotuomarikurssi
(aluetuomari)
kesto 2 – 2½ pv

- perehtyminen kilpailusääntöjen yleiseen osaan, ohjeisiin ja määräyksiin, lajisääntöihin, lajin aluekilpailusääntöihin
- perehtyminen stewardin toimintaan (steward-kurssi 1½ - 2 pv)
- toiminta kilpailuissa: tuomari, muut toimihenkilöt, kilpailujärjestäjä
- kilpailukutsun tarkastaminen, tuomarietiikka
- SRL:n kilpailujärjestelmä, järjestökenttä
- koe ja mahdollinen muu näyttö suoritettu hyväksytysti

Kurssin jälkeen

- harjoittelut kilpailuissa: estetuomarina, koulu- ja tarkkuustuomarin sihteerinä sekä ajanottajana, avustaa kilpailujärjestäjää, ratamestaria, stewardia, tuomariston puheenjohtajaa, tulospalvelua, kansliaa
- harjoitteluiden jälkeen oikeuksien anominen SRL:sta
 - tuomari/tpj: kaikissa aluekilpailuissa
 - tuomariston jäsen: kansallisissa kilpailuissa

VALJAKKOAJON KANSALLINEN B-TUOMARI

Hakeutuminen kansalliselle valjakkotuomari-kurssille

- toiminut ainakin 2 edeltävän vuoden aikana valjakon aluetuomarina vähintään tuomariston jäsenenä kansallisissa valjakkoajokilpailuissa (sis. kaikki osakokeet) sekä tpj:na aluekilpailuissa, tai tuomarina 2 kansallisessa valjakkoajokilpailussa (sis. kaikki osakokeet)

Valjakkotuomarikurssi (kansallinen B-tuomari) kesto 1 – 2 pv

- kilpailusääntöjen yleisen osan, ohjeiden ja määräysten, lajisääntöjen, lajin aluekilpailusääntöjen tietämyksen syventäminen, tilanteiden läpikäyntiä
- lajin stewardkoulutus (1 pv)
- kilpailukutsun tarkastaminen, tuomarietiikka
- SRL:n kilpailujärjestelmä, järjestökenttä
- koe ja mahdollinen muu näyttö suoritettu hyväksytysti

Kurssin jälkeen

- oikeuksien anominen SRL:sta
- tuomariston jäsen kaikissa kansallisissa kilpailuissa
- tpj kaikissa muissa kansallisissa kilpailuissa paitsi SM:ssä

VALJAKKOAJON KANSALLINEN A-TUOMARI

Hakeutuminen kansalliseksi A-valjakkotuomariksi

- toiminut aktiivisesti valjakkotuomarina useita vuosia (min. 5 vuotta)
- osallistuu valjakkoajon ratamestarikoulutukseen tai koulutuomarikoulutukseen, jonka lisäksi perehtyy valjakkoajon koulutuomarointiin
- perehtyy hyvin FEI:n valjakkoajokilpailusääntöihin
- SRL nimeää A-tuomarit

Kansallinen A-valjakkotuomari

- kaikissa alue- ja kansallisissa valjakkoajokilpailuissa tuomarina ja tpj:na, myös SM-kilpailuissa

Hakeutuminen FEI:n valjakkotuomariksi

- kokenut valjakkoajotuomari
- SRL lähettää FEI-tuomarikurssille
 - FEI-tuomarit C-, I- ja O-tuomareita

MUUT VALJAKKOAJOON LIITTYVÄT KOULUTUKSET

Lisenssikoulutus

- valjakkotuomareille, valjakkostewardeille ja valjakkoratamestareille
- koulutusmahdollisuus joka vuosi, pakollinen joka 2. vuosi

Ratamestarikoulutus, stewardikoulutus

- kursseja n. 3 vuoden välein
- voi hakeutua kokeneen ratamestarin/stewardin oppiin

Muuta

- SRL:n valmennukset: A-, B- ja aluevalmennus
- toimihenkilönä kisoissa
- muu oma aktiivisuus lajin parissa

VALJAKKOTUOMARIKYSELY

Kuka olet (valitse kaikki ryhmät, joihin kuulut)

valjakkotuomari valjakkoratamestari valjakkostewardi valjakkokoulutuomari

Kauanko olet toiminut tehtävässä

alle 5 vuotta 5 - 10 v. 10 - 15 v. yli 15 v.

Kuinka usein toimit tehtävässäsi

Lähes kaikki mahdolliset valjakkokilpailut Muutaman kisan vuodessa Kerran vuodessa

Muu Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Kun toimit kilpailuissa toimihenkilönä, oletko halukas ottamaan uudeksi (lisenssi)toimihenkilöksi pyrkivän ohjaukseesi (harjoitteluun)

Kyllä Ehkä En Perustelut Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Haluaisitko kouluttautua muuhun valjakkotoimihenkilötehtävään

En

Kyllä: tuomari ratamestari stewardi koulutuomari tekninen asiantuntija

Perustelut Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Onko nykyinen kerran vuodessa tapahtuva valjakkotoimihenkilön lisenssikoulutus sinulle riittävä tietojen päivitys

Kyllä Ei, mitä Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Haluaisitko lisäkoulutusta valjakkotoimihenkilötehtäviin

En

Kyllä vuosittain muutaman vuoden välein muu, mikä Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

tuomari ratamestari stewardi koulutuomari muuta Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Koulutuksen pituus

puoli päivää koko päivä viikonloppu muu, mikä Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Koulutuksen hinta eli mitä olisit valmis maksamaan

pitää olla maksuton alle 50 € enemmän Perustelut Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Millaisia koulutuksia, tilaisuuksia, tapahtumia, virikepäiviä ym. valjakkotoimihenkilöiden osalta toivoisit järjestettävän?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Muita terveisiä valjakkoajoon liittyen:

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Kyselyn vastaukset:

<i>valjakkolisenssitoimihenkilö</i>	<i>kpl</i>
tuomari	6
ratamestari	4
stewardi	8
koulutuomari	2
<i>Toiminut tehtävässä</i>	<i>kpl</i>
alle 5 vuotta	4
5 - 10 v.	2
10 - 15 v.	1
yli 15 v.	4
<i>Kuinka usein toimii tehtävässä</i>	<i>kpl</i>
Lähes kaikki mahdolliset valjakkoajokilpailut	3
Muutaman kisan vuodessa	5
Kerran vuodessa	1
Muu (= tarvittaessa; vaihtelee)	2
<i>Halukkuus harjoittelun ohjaamiseen</i>	<i>kpl</i>
kyllä	9
ehkä	2
ei	0
<i>Halukkuus kouluttautua muuhun valjakkotoimihenkilötehtävään</i>	<i>kpl</i>
ei	8
kyllä	3
<i>kyllä, tuomari</i>	1
<i>kyllä, ratamestari</i>	0
<i>kyllä, stewardi</i>	1
<i>kyllä, koulutuomari</i>	0
<i>kyllä, tekninen asiantuntija</i>	2
<i>Nykyinen lisenssikoulutus (1 x vuosi) riittävä</i>	<i>kpl</i>
kyllä	8
ei	3

<i>Lisäkoulutusta valjakkotoimihenkilötehtäviin</i>	<i>kpl</i>
ei	3
kyllä, vuosittain	4
kyllä, muutaman vuoden välein	1
kyllä, muu aikaväli	2
kyllä, tuomari	2
kyllä, ratamestari	2
kyllä, stewardi	2
kyllä, koulutuomari	1
 <i>Koulutuksen pituus</i>	 <i>kpl</i>
puoli päivää	2
koko päivä	5
viikonloppu	1
muu (= kaikki käy)	1
 <i>Koulutuksen hinta</i>	 <i>kpl</i>
maksuton	6
alle 50 €	5
enemmän	0